Бани одам аъзои якдигаранд!

Овози тоҷик

آواز تاجيك

Рӯзнома аз соли 1924 мебарояд

Номҳои пешинаи рӯзнома: «Овози тоҷики камбағал» (соли 1924), «Овози тоҷик» (солҳои 1924-1931), «Ҳақиқати Ўзбекистон» (солҳои 1931-1940), «Ўзбекистони сурх» (солҳои 1950-1964), «Ҳақиқати Ўзбекистон» (солҳои 1964-1991).

РӮЗНОМАИ ОЛИЙ МАҶЛИС ВА ДЕВОНИ ВАЗИРОНИ ҶУМҲУРИЯТИ ЎЗБЕКИСТОН

16 январи соли 2002. Чоршанбе № 4 (12747)

Дар фурӯш нархи озод. Рӯзнома соати 18.50 имзо гардид.

Муборакбодии идона ба ҳифозатгарони Ватан

Дӯстони азиз!

Иҷозат фармоед, шумоён, сарбозони қаторӣ, сержантҳо, афсарон ва генералҳо, хизматчиён ва собиқадорони ҷангро бо иди фархунда — Рӯзи ҳифозатгарони Ватан, даҳсолагии созмон додани Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурияти Ўзбекистон аз самими қалб муборакбод намоям.

10 сол барои қарор ёфтан, ба вуҷуд овардани давлатдории миллӣ ва муассисоти асосии он мӯҳлати кӯтоҳи таърихӣ мебошад. Вале дар ин вақти кӯтоҳи фосилавӣ дар Ўзбекистон аз рӯи микёс корҳои доманадор оиди ба вуҷуд овардан ва вусъати асосҳои демократии давлатдорӣ, ба вуҷуд овардани ҷамъияти шаҳрвандӣ, ки аз як тараф ба анъанаҳои қадимаи дар тӯли солҳо суратгирифта мувофиқат мекарданд, аз тарафи дигар ба талаботи аз ҳама замонавии воло ва комёбиҳои охирин дар соҳаи сохтмони давлатӣ ва ҷамъиятӣ ҷавобгӯ мебошанд, ба иҷро расонда шуданд.

Яке аз вазифаҳои муҳиме, ки дар рафти қарор ёфтани давлатдорӣ ҳаллу фасл гардид, ба вуҷуд овардани Қувваҳои Мусаллаҳе, ки ба талаботу андозаҳои аз ҳама волои замонавӣ ҷавобгӯ аст, лашкаре гардид, ки халқи мо аз он ба таври ҳаққонӣ фахру ғурур карда метавонад.

Сохтмони Қувваҳои Мусаллаҳамон дар пойгоҳи таҳлили амиқ ба амнияти мамлакат, самтнокӣ, ҷиҳату мазмуну мундариҷаи амалиётҳои имконпазири ҳарбӣ, ҳамчунин бо назардошти махсусияти манзараи амалиётҳои ҳарбии минтақаи Осиёи Марказӣ амалӣ гардонда шуданд.

Вазифаи асосие, ки мо дар наздамон гузоштаем, ташкил додани лашкари аз ҷиҳати миқдор он қадар зиёд набудаву бо силоҳу техникаи замонавӣ муҷаҳҳаз, қисмҳои тезкору ҳаматарафа ба худ такякунандаи дорои усули аз ҳама босамари пеш бурдани амалиётҳои ҳарбӣ ва қодиру қобили муқобилият нишон додан ба ҳар гуна истилогар мебошад.

Маҳз барои ҳосил шудани ин вазифа корҳои аз ҷиҳати микёс доманадор, амиқан собитқадам ва мувофиқи мақсад нигаронда шудаанд, ки имрӯзҳо дар роҳи такмил додани Қувваҳои Мусаллаҳамон, аз он ҷумла қисмҳои Вазорати дифоъ, Қӯшунҳои сарҳадбон, қисмҳои махсуси ВУД ва УАМ ба иҷро расонда мешаванд.

Шаклҳои тамоман нави тайёркунии хизматчиёни ҳарбӣ-мактабҳои сержантӣ ба вуҷуд оварда, сохтори принсипан нави ташкили Қувваҳои Мусаллаҳ татбиқ гардида, баталонҳои таъиноти амалиётҳои махсус созмон ёфта, таҳсил дар пойгоҳи ҷараёни моделигардонӣ, тайёркунии компютерӣ ва дигар шаклҳои таҳсил ба роҳ монда мешаванд.

Ва ҳамаи он дар пойгоҳи амиқан омӯхтани ташкилу созмон додани Қувваҳои Мусаллаҳи лашкарҳои пешқадами ҷаҳон, усулҳои замонавии пеш бурдани амалиётҳои ҳарбӣ, комёбиҳои илми ҳарбӣ, ҳамчунин таҷрибае, ки дар натиҷаи гузарондани машқҳои якҷоя ва равобит дар доираи Барномаи НАТО «Шарикӣ ба хотири сулҳу салоҳ» ба рӯи об бароварда мешаванд.

Ва дар ин ҷо низ мақсади асосии мо ҳамин мебошад: лашкари мо дар шароити кунунӣ на танҳо ҳамту сарҳадҳои Ватанамон, сулҳу осоиш ва мӯътадилии одамонро ҳимоя намояд, балки мактаби ватандӯстӣ, садоқатмандона хизмат кардан ба Ватан мактабе гардад, ки дар он азму иродаи қавӣ ба вуҷуд оварда, кас сифатҳои аз ҳама волои инсонгариро пайдо мекунад, қобилияти интеллектуалиро намоён месозад, таҷрибаҳои амали касбӣ мустаҳкам гардида, аз ҷиҳати ҷисмонӣ обутоб ёфтани хизматчиёни ҳарбиро новобаста ба он, ки афсар, сержант ва ё аскари қаторист, таъмин месозад.

Ва чизи аз ҳама асосӣ ҳамин аст, ки хизматчиёни ҳарбии лашкарамон бояд донанд, дар ҳар қадам ҳис кунанд, ки онҳо ба халқашон заруранд, меҳнати зарбдоронаашон ба Ватан зарур аст, онҳо на дар сухан, балки дар амал бо ғамхории давлат ва ҷамъият фаро гирифта шудаанд. Имрӯзҳо ин вазифаи муҳим, агар хоҳед вазифаи тамоми мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ аз сохторҳои аз ҳама поёнӣ то рукни аз ҳама волои ҳокимият гардидааст. Танҳо дар ин гуна шароит хизмат кардан дар сафҳои Қувваҳои Мусаллаҳ барои ҳар ҷавоне кори фахрнок мешавад ва бо орзуву умеди калон ба ин ҳаёт дохил мегардад.

Ҳамватанони азизам!

Мо дар айёми ғайриоддӣ ҳаёт ба сар мебарем. Паҳн гардидани чунин таҳдидҳо ба амният, аз қабили терроризм, нашъатаҷовуз, дигар таҳдидҳо ва иллатҳо ба аз ҳама чизи муқаддас — ҳаёти одамон доманадор мегардад. Баъди 11 сентябр ва воқеаҳои Афғонистон, ки бо гузарондани амалиётҳои зиддитеррористӣ алоқаманд ҳастанд, вазъи ҳарбиву сиёсӣ дар Осиёи Марказӣ, бевосита дар сарҳадҳои мо тағйир меёбад, ҷобаҷокунии нави қувваҳо дар арсаи сиёсии ҷаҳон рух медиҳад. Ҳамаи он давлатамон, ҷамъиятамон, Қувваҳои Мусаллаҳамонро ӯҳдадор мекунад, ки хушёриву зиракии худро боз ҳам пурзӯр гардонанд, қобилияти ҳарбии лашкарамонро ҳамаҷониба баланд бардоранд. Вай бояд барои дар вазъи дилхоҳ зарба задан ба таҷовузкор-дар кадом шаклу қиёфа набошад, қодиру қобил бошад.

Ононе, ки имрӯзҳо ба истиқлол, амният, мӯътадилии халқамон чашм ало мекунанд, бояд хуб дарк кунанд, ки ба зарбаи ҳалокатовари лашкарамон рӯ ба рӯ мегарданд ва он барояшон беасар намемонад. Кафолати он танҳо як чиз — баланд бардоштани қобилияти ҳарбии лашкар, куллан такмил додани он, ҷиҳозониданаш бо силоҳи замонавӣ мебошад. Ҳама чиз бояд ба сари як мақсад муттаҳид карда шавад: Қувваҳои Мусаллаҳ ҳамеша муносиби вазифаҳое бошанд, ки дар наздамон айёми ғайриоддие пеш гузоштааст, ки дар он мо ҳаёт ба сар мебарем.

Дар ин рӯзи идона ман ба ҳамаи хизматчиёни ҳарбӣ — сарбозон, афсарон, генералҳо муроҷиат карда, мегӯям: сазовори муносиби он орзуву умеде бошед, ки ба он падарон, модарон, хоҳарон ва бародаронатон эътимод доранд. Муносиби хотираи аҷдодони бузургамон, муносиби давру замоне бошед, ки мо дар он ҳаёт ба сар мебарем.

Шумоёнро бо Рӯзи ҳифозатгарони Ватан ва даҳсолагии ташкил ёфтани Қувваҳои Мусаллаҳ бори дигар аз самими қалб муборакбод менамоям.

Ислом КАРИМОВ,
Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон,
Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳ.

Пазирой дар қароргоҳи Оқсарой

Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон Ислом Каримов 12 январ дар қароргоҳи Оқсарой раиси зеркумитаи оид ба ҷараёнҳои хориҷии Палатаи намояндагони конгресси ИМА Ҷим Колбиро пазируфт. Дар арафаи сафари худ ба мамлакати мо аъзои конгресси ИМА муносибати хуб доштани худро ба Ўзбекистон баён сохта, фикрро дар бобати ҷонибдории ҳамаҷонибаи мамлакати мо ифшо сохт. Президент Ислом Каримов меҳмонро хайрамақдам гуфта, зикр кард, ки чунин муносибати Ҷим Колбиро нисбати Ўзбекистон воло арзёбӣ мекунад.

— Сафари шумо ба Ўзбекистон саривақтӣ гардид, — гуфт Ислом Каримов. — Мо сафари шуморо ҳамчун хоҳиши аз наздик ошно гардидан бо вазъият дар минтақаамон, бо тағйиротҳое, ки дар ин ҷо баъди амалиётҳои зиддитеррористӣ ба амал омадаанд, ба он баҳои муносиб дода шавад, арзёбӣ мекунем.

Ҷим Колби ба Президент барои пазироии гарму ҷӯшон миннатдорӣ изҳор намуд. Вай зикр намуд, ки ИМА аз рушди минбаъдаи ҳамкории серҷониба бо Ўзбекистон манфиатдор аст.

Дар рафти вохӯрӣ дар бораи муносибатҳои байни Ўзбекистон ва ИМА ва оиди дигар масъалаҳое мубодилаи афкор ба амал омад, ки ҷонибҳо ба он майлу шавқ доштаанд.

(ЎзА).

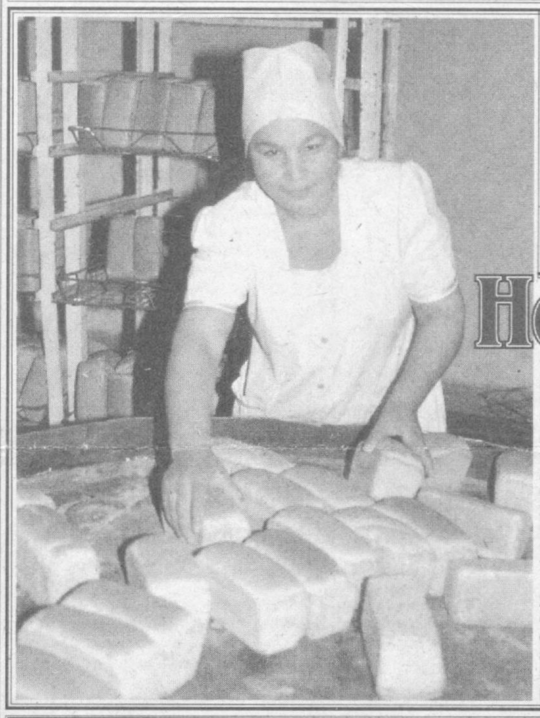

Нонҳои лазизи «Регистон»

Дар корхонаҳои нон ва маҳсулоти ғаллагии вилояти Самарқанд соли гузашта зиёда аз 26 ҳазор тонна нон, 5500 тонна макарон ва қариб 350 тонна маҳсулоти қаннодӣ тайёр гардида, нақшаҳо дар ин бобат барзиёд иҷро гардиданд ва хушсифат ба дастархони аҳолӣ пешкаш ёфтанд.

Дар бобати вусъат ёфтани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулот, хушсифат гаштану афзудани номгӯи он саҳми коркунони корхонаи ҷамоатии масъулияташ маҳдуди «Регистон» ҳам саҳми худро мегузоранд. Ҳоли ҳозир дар корхонаи мазкур 183 номгӯй маҳсулот тайёр мегардад. То иди Наврӯз дар ин ҷо ҷиҳозоти нав шинонда мешавад. Алалхусус тайёр кардани маҳсулот дар таҷҳизоти «Винклер» ба роҳ монда ва бо ҳамин дар бобати хушсифат гардидани маҳсулот иқдоми навбатӣ гузошта мешавад.

Дар сурат: нонвой **Холида ВОҲИДОВА** сифати маҳсулотро муоина мекунад.

Матн ва сурати
Т. НОРҚУЛОВ. (ЎзА).

Дар роҳи минбаъда амиқгардонии ислоҳоти кишоварзӣ

Дар Вазорати кишоварзӣ ва хоҷагии об маҷлис бахшида ба минбаъда амиқсозии ислоҳот дар кишоварзӣ, такмил додани муносибатҳои иқтисодӣ дар деҳот ба амал омада, дар он сарварони вазорату кумитаҳои даxлдор, ассотсиатсияҳо, иттиҳодияҳо, идораву ташкилотҳо, ҷонишинони аввали раиси Шӯрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимони вилоятҳо, ҳокимони як қатор ноҳияҳо, сарварони хоҷагиҳои деҳқонӣ ва фермерӣ иштирок намуданд.

Дар маҷлис, ки таҳти сарпарастии Мушовири давлатии Президенти Ўзбекистон И. Ҷӯрабеков гузашт, масъалаи алоқаманди иҷрои қарори Девони Вазирон «Дар бораи тадбирҳои аз нав ташкил додани корхонаҳои кишоварзӣ ба хоҷагиҳои фермерӣ» таҳти рақами 8 аз 5 январи соли кунун мавриди муҳокима қарор гирифт.

Нотиқон зикр намуданд, ки дар амиқгардонии ислоҳоти кишоварзӣ, собитқадамона амалӣ гардондани он дар мамлакатамон таҳти сарпарастии Президент Ислом Каримов аз бисёр ҷиҳат хоҷагиҳои деҳқонӣ ва фермерӣ нақши калоне мебозанд. Баробари ин дар ҷумҳурият ба ҷонибдории ташкили хоҷагиҳои фермерӣ ва фароҳам овардани шароити зарурӣ баҳри рушди муваффақиятноки онҳо диққату эътибори ҷиддӣ нигаронда шудааст. Дар ин бобат, бешак, қарори мазкури Девони Вазирон дастури амалиёт гардид, ки ба такмил додани муносибатҳои иқтисодӣ дар деҳот, таҳкими заминаи меъёриву ҳуқуқии аз нав ташкил додани корхонаҳои кишоварзии зараровару камдаромад ба хоҷагиҳои фермерӣ ва дар онҳо ташкил кардани фаъолияти хоҷагидорӣ нигаронда шудааст.

Алҳол дар маҳалҳо 52 ҳазор фермер фаъолияти мустақилонаро пеш мебарад. Саҳми онҳо дар бобати истеҳсоли маҳсулоти умумӣ пайваста вусъат меёбад.

Таҷриба нишон медиҳад, ки мувофиқи қарори ҳукуматамон таҳти рақами 516 аз 29 декабри соли 2000-ум 52 хоҷагии зараровар барҳам зада шуд. Хоҷагиҳои фермерии дар заминаи онҳо созмонёфтаву шакли моликияташонро тағирдода солро бо фоида ҷамъбаст намуданд. Бо назардошти чунин натиҷаҳои мусбӣ ва таҷрибаи бое, ки дар раванди фаъолияти фермерӣ андӯхта шудааст, қарор дода шуд, ки корхонаҳои кишоварзии ноҳияҳои Меҳнатободу Мирзообод вилояти Сирдарё, Ёзёвони вилояти Фарғона пурра ба хоҷагиҳои фермерӣ мубаддал карда шаванд. Баробари ин хоҷагиҳои камдаромад ва корхонаҳои кишоварзие, ки дар мӯҳлати фаро гирифтан бо санатсия аз ботлоқи муфлисӣ халос нашудаанд, чуноне ки дар ҳуҷҷат пешбинӣ гардидааст, имсол ба хоҷагиҳои фермерӣ мубаддал меёбанд.

Дар маҷлис тадбирҳо оиди ҳаматарафа ҷонибдорӣ кардану ба вуҷуд овардани синфи амволдорон дар деҳот, баланд бардоштани дараҷаи донишҳои ҷамъиятиву иқтисодӣ ва ҳуқуқии фермерон, рушди усулҳо ва механизмҳои босамари пеш бурдани корҳои молиявӣ, такмил додани муносибатҳои шартномавӣ андешида шуданд. Ба ҳокимиятҳои маҳаллӣ, ҳамчунин идораву ташкилотҳо фармоиш ва супориши зарурӣ оиди бечунучаро иҷро кардани тамоми тадбирҳое, ки дар қарор пешбинӣ гардидаанд, аз он ҷумла бо захираҳои табииву дигар захираҳо, аз қабили замин, об, нуриҳои маъданӣ, тухмӣ, техника, сӯзишворӣ, вом пурра фаро гирондани фермерони оянда дода шуд.

Дар маҷлис Мушовири давлатии Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон Т.Алимов, ҷонишинони Нахуствазир Т.Холтоев, Р.Азимов иштирок намуданд.

Ўктам ДӮСТЁР,
мухбири ЎзА.

Мукофотҳо муборак!

Фармони Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон Ислом Каримов «Дар бораи мукофонидани як гурӯҳ кормандони намунаи ибратгардидаи Вазорати дифоъ, вазоратҳои умури дохила, вазъияти фавқулодда, Умури амнияти миллӣ, Кумитаи ҳифзи сарҳади давлатӣ, Кумитаи гумрук, ташкилоти «Ватанпарвар» ва мақомоти ҳифзи қонуну тартиботи Ҷумҳурияти Ўзбекистон ба муносибати Рӯзи ҳифозатгарони Ватан» аз 10 январи соли кунун эълон гардид.

Мувофиқи он як гурӯҳ кормандони намунаи ибратгардидаи вазорату идораҳои дар боло номбаргардида барои хизматҳои калонашон дар бобати баланд бардоштани қобилияти мудофиавии мамлакат, таъмини дахлнопазири сарҳадҳо ва амнияти миллӣ, тарбияи ҷавонон дар рӯҳи ватандӯстӣ, таҳкими қонуну тартибот, сулҳу салоҳ ва мӯътадилӣ дар мамлакат, иштироки фаъолонаашон дар ҳаёти ҷамъиятиву сиёсӣ бо унвонҳои шоистаи «Мураббии шоистаи ҷавонони Ўзбекистон», «Ҳуқуқшиноси шоистаи Ҷумҳурияти Ўзбекистон», «Иқтисоддони шоистаи Ҷумҳурияти Ўзбекистон» тақдир гардида, барои баланд бардоштани тайёрии ҳарбиву сиёсӣ дар Қувваҳои Мусаллаҳи мамлакатамон, зоҳир кардани ҷасурӣ ва фидокорӣ ҳангоми дахлнопазирии сарҳади давлатӣ, ҷасорат нишон додан ҳангоми ҳифзи манфиатҳои миллӣ, хизматҳои калонашон дар бобати таъмини осудаҳолии халқ ва таҳкими қонуну тартибот дар ҷамъият бо орденҳои «Шон-шарафи»-и дараҷаҳои якуму дуюм, «Меҳнат шӯҳрати», медалҳои «Ҷасорат», «Шӯҳрат», Ифтихорномаи Ҷумҳурияти Ўзбекистон мукофотонида шуданд.

Мо мукофотонидашудагонро аз самими қалб муборакбод намуда, ба онҳо тани сиҳҳат, комёбиҳои калонро дар ҳаёти шахсиву ҷамъиятиашон таманно дорем.

Бахшида ба иди фархунда

Иди умумихалқӣ — Рӯзи ҳифозатгарони Ватан ва даҳсолагии созмон ёфтани Қувваҳои Мусаллаҳи Ўзбекистон дар мамлакатамон васеъ қайд гардид. 12 январ дар Қасри «Туркистон»-и пойтахт маҷлиси мутантан бахшида ба ин санаи фархунда ба амал омад. Ба ҳамин муносибат ба ин ҷо намояндагони Қувваҳои Мусаллаҳамон — аскарони қаторӣ ва сержантҳо, афсарон ва генералҳо, коргарон ва хизматчиён, собиқадорони ҷанг, меҳнат, лашкар, муҳассилини омӯзишгоҳҳои олии ҳарбӣ, намояндагони аҳли ҷамъияти шаҳр ва меҳмонони пойтахт ҷамъ омаданд.

Маҷлисро ҳокими шаҳри Тошканд Р.ШОАБДУРАҲМОНОВ ифтитоҳ бахшид.

Вазири дифои ҷумҳурият Қ.Ғуломов Муборакбодии идонаи Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон, Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳ Ислом Каримовро ба ҳифозатгарони Ватан хонда дод ва дар хусуси ин санаи фархунда маърӯза кард.

Дар Ўзбекистон баъди ба даст омадани истиқлолият Қувваҳои Мусаллаҳе созмон ёфтанд, ки ба талаби айём ҷавобгӯ ҳастанд. Дар тӯли даҳ сол лашкари мо роҳи мураккабу дар айни замон фахриро тай намуд. Ҳоли ҳозир Қувваҳои Мусаллаҳи Ўзбекистон истиқлолият ва якпорчагии ҳудуди мамлакатамон, осудаҳолӣ ва амнияти халқи худро ҳаматарафа ҳимоя мекунанд. Аз рӯзҳои аввали истиқлолият таҳти сарпарастии сарвари давлатамон Ислом Каримов ислоҳот оид ба Қувваҳои Мусаллаҳи тезкору замонавӣ ва пуриқтидор собитқадамона амалӣ гардонда мешавад, ки ба боэътимод ҳифз кардани дахлнопазирӣ ва соҳибихтиёрии сарҳадҳоямон, ҳаёти осудаву мӯътадили халқамон қодиру қобил мебошанд.

Дар маҷлис ҷонишини Нахуствазир, раиси Кумитаи занони ҷумҳурият Д. Ғуломова, раиси Кенгаши Марказии Ҷунбиши ҷамъиятии ҷавонони «Камолот» Б. Убайдуллоев, аз номи собиқадорон афсари мустаъфӣ А.Алимов намояндагони Қувваҳои Мусаллаҳро бо ид табрику муборакбод намуданд.

Дар маҷлис Раиси Олий Маҷлиси Ҷумҳурияти Ўзбекистон Э.Халилов, Нахуствазир Ў.Султонов, Мушовири давлатии Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон Т. Худойбергенов, котиби Шӯрои Амнияти миллии назди Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон М. Раҳмонқулов ва дигар шахсони расмӣ иштирок намуданд.

Баъди маҷлиси мутантан консерти идона бо иштироки арбобони санъати Ўзбекистон ва иҷрогарони ҷавон ба амал омад.

(ЎзА.)

Дар ҳошияи қарор

Ғамхорӣ ба соҳаи пахтакорӣ

Девони Вазирони Ҷумҳурияти Ўзбекистон қарорро дар бораи истеҳсоли пахта, аз ҷиҳати навъӣ ҷойгир сохтани он ва тадбирҳои такмил додани навкунии навъҳо барои соли 2002 қабул кард.

Ҳукумат ба таклифи идораҳои манфиатдори мамлакат дар бораи майдонҳои кишт, аз ҷиҳати навъӣ ҷойгир сохтани пахта барои ҳосили соли 2002 ва ҷамъоварии умумии пахта розигӣ дод. Ин чунин маънӣ дорад, ки майдони умумии пахта дар ҷумҳурият 1387,9 ҳазор гектарро ташкил дода, ҷамъ овардани 3 миллиону 750 ҳазор тонна пахта ба нақша гирифта шудааст. Майдони кишти аз ҳама бештари пахтазор дар вилояти Қашқадарё ҷо пайдо мекунад. Яъне қашқадарёгиён ба 165 ҳазор гектар пахта кошта, мебояд 420 ҳазор тонна пахта тайёр кунанд. Ҷои дуюм ба вилояти Бухоро мансуб аст. Дар ин ҷо ба 128,2 ҳазор гектар пахта кошта, мебояд 400 ҳазор тонна пахта тайёр кунанд.

Дар соли 2002 хариди нахи пахта барои эҳтиёҷи давлат дар дараҷаи 30 фоизи ҳаҷми умумии истеҳсоли он нигоҳ дошта мешавад. Муайян карда шудааст, ки нахи пахтаи нисбати эҳтиёҷи давлат барзиёд тайёр гардида, аз рӯи нархҳои шартномавӣ баробари шартҳои иҷрои супориш аз рӯи тайёркунии пахта фурӯхта мешавад.

Бо қарори ҳукумат лимитҳои обгирӣ барои Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон ва вилоятҳо аз ҳавзаҳои оби дарёҳои Аму ва Сир ба тамоми давраи обёрикунӣ муқаррар гардидааст. Дар саросари ҷумҳурият истифода бурдани 29275 миллион метри мукааб об пешбинӣ гардидааст. Дар айни замон маҷроҳои дарёву сойҳои дохила ба эътибор гирифта мешаванд. Ба Вазорати кишоварзӣ ва хоҷагии об, Шӯрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо супурда шудааст, ки лимитҳои муқарраргардидаро ба ҳамаи истеъмолгарони об пешкаш кунанд ва қатъан иҷро гардидани онро таъмин созанд.

Ассотсиатсияи «Ўзпахтасаноат», Вазорати кишоварзӣ ва хоҷагии об ӯҳдадор шудаанд, ки то 1 феврали соли кунун тозакунии тухмиро ба анҷом расонанд ва 20 феврал тухмиро ба кишт пурра омода созанд. Ба мавсими дар пешистода тайёр кардани 145 ҳазор тонна тухмӣ ба нақша гирифта шудааст. Дар айни замон онҳо мебояд дору карда, мувофиқи сертификат дода шаванд ва ба тартиби муқарраргардидаи аз ҷиҳати навъӣ ҷойгир сохтани навъҳои пахта қатъан мувофиқат намоянд.

Нисбати роҳбарони ноҳияҳо ва хоҷагиҳое, ки тартиби муқаррааргардидаи аз ҷиҳати навъӣ ҷойгир сохтани пахтаро халалдор месозанд, ҷавобгарӣ мувофиқи талаби қонунгузорӣ пешбинӣ гардидааст. Назорат аз болои аз ҷиҳати навъӣ ҷойгир сохтани пахта ба зиммаи Вазорати кишоварзӣ ва хоҷагии об, Ассотсиатсияи «Ўзпахтасаноат», мақомоти маҳаллии ҳокимият гузошта шудааст. Ба ин ташкилотҳо супурда шудааст, ки дар пойгоҳи озмунӣ феҳристи хоҷагиҳоро барои ҷойгир сохтани пахтаи тухмӣ аз нав дида бароянд ва корҳои хоҷагиҳои тухмипарвариро оиди ҷойгир сохтани навъҳои наву пешомадноки пахта таҳти назорат гиранд, ба он роҳ нагузоранд, ки хоҷагиҳо худсарона навъҳои пахтаро коранд. Озмоиши навъҳои нави пахта танҳо дар базаҳои таҷрибавии пажӯҳишгоҳҳои илмиву тадқиқотӣ ва хоҷагиҳои махсус гузаронда мешаванд.

Бо қарори мазкур нархҳои хариди пахтаи ҳосили соли кунун муқаррар гардидаанд. Нархи онҳо ба навъи саноатӣ, гурӯҳу шакли нахи пахта вобастагӣ дорад. Навъҳои саноатӣ ҳамагӣ панҷ ададанд. Навъҳои нахашон дарози пахта панҷ адад, миёнанах ҳам панҷ адад мебошанд. Аз он ҷумла, ба як тонна навъи якуми саноатии пахтаи гурӯҳи аввали нахаш дарози а — 250 ҳазору 740 сӯм, навъи — б 193 ҳазору 640 сӯмро ташкил медиҳад.

Ба Вазорати молия ва Вазорати кишоварзиву хоҷагии об, Ассотсиатсияи «Ўзпахтасаноат» супурда шудааст, ки дар бадали ду ҳафта ба ҳамаи истеҳсолкунандагони пахта нархномаи нави нархи харид ва тартибу ҳисобу китобро расонанд. То 10 августи соли 2002 ба ҳукумат таклифи худро оид ба нархи хариди пахта бо назардошти тағйир ёфтани нархи талаб ба нахи пахта дар бозори ҷаҳонӣ пешкаш кунанд.

Ҳукумат ба таклифи вазоратҳои меҳиқтисодиёту омор, кишоварзиву хоҷагии об дар ин бобат розигӣ дод, ки кунҷора ва дигар партови пахтае, ки ҳосил мегардаду илова ба ҳаҷми хариди маҳсулот барои эҳтиёҷи давлат тайёр карда мешавад, дар ихтиёри хоҷагиҳо пурра мемонад ва бо назардошти харочоти воқеии азнавкоркарди пунбадона фурӯхта мешавад.

Дар ҳуҷҷат тадбирҳо оид ба сари вақт ва ба миқдори зарурӣ бо дору фаро гирифтани тухмӣ, таъмин кардан бо нуриҳои маъданӣ пешбинӣ гардидаанд.

Ба мақсади аз нигоҳи молиявӣ мустаҳкам кардан ва ҷонибдории молистеҳсолкунандагони кишоварзӣ 25 фоиз соқит кардани арзиши аслии хизматрасонии механиконидашуда ба онҳо дар назар дошта шудааст.

Ба мақсади назорат аз болои мувофиқи навъҳо ҷойгир сохтан ва қатъан риоя кардани нуктаҳои қарори мазкур ҳукумат гурӯҳи кории махсусро созмон дод, ки талаботи иҷрои аз нигоҳи агротехникӣ рӯёндани навъҳоро назорат мекунад. Ба фаъолияти он ҷонишини аввали вазири кишоварзӣ ва хоҷагии оби Ҷумҳурияти Ўзбекистон С.Бегалиев сарварӣ мекунад.

«Туркистон-пресс».

Такягоҳи сулҳу осоиш

Ўзбекистон дар роҳи таъмини сулҳу салоҳ ва мӯътадилӣ на танҳо дар минтақаи Осиёи Марказӣ, балки саросари ҷаҳон нақши бузурге мебозад ва онро аҳли ҷамъияти ҷаҳон, ташкилотҳои давлативу ғайридавлатии ҷамъияти ҷаҳон эътироф мекунанд.

Ба он сазовори мукофоти ЮНЕСКО гардидани Ўзбекистон мисоли равшан мебошад. Маълум аст, ки ЮНЕСКО — ташкилоти бонуфузи байналхалқӣ барои соли 2001 мукофотро таҳти унвони «Сутуни сулҳу салоҳ» таъсис намуда буд ва ба қарибӣ маълум гардид, ки Ўзбекистон аз байни 190 узви ташкилоти мазкур ба ин мукофот ҳамчун номзади яккаву ягона дохил карда шуду бо он тақдир гардид.

Далели мазкур нишон медиҳад, ки сиёсати инсонпарваронаи дохилаву берунаи мамлакатамон дар саросари ҷаҳон эътирофи худро пайдо мекунаду таъсири мамлакатамон ба тақдири умумбашар тамаддуни ҷаҳонӣ пурзӯр мегардад. Мамлакатамон таҳти сарпарастии Президенти худ И.Каримов ба масъалаи дилхоҳ, хоҳ вай дорои аҳамияти ҷумҳурӣ, хоҳ минтақавӣ ва хоҳ умумбашарӣ бошад, ҷиддан муносибат мекунад, таклифҳои мушаххаси худро пеш мегузорад ва онҳо баҳри манфиати на танҳо мамлакатамону давлатҳои минтақа, балки саросари ҷаҳон хизмат мекунанд.

Бо мукофоти «Сутуни сулҳу салоҳ»-и ЮНЕСКО мукофотонидани мамлакатамон аз он гувоҳӣ медиҳад, ки дар сиёсати дохилаву берунаи мамлакати мо ғояҳои некиву инсонпарварӣ устувор мебошад ва ба обрӯву эътибори байналхалқии он таъсири мусбии худро мегузорад. Яъне Ўзбекистон ба такягоҳи сулҳу салоҳ дар саросари ҷаҳон мубаддал гардидааст.

(Хабарнигори мо).

Бештар бояд ҷалб кард

Дар мамолики мо инкишофи ҳаматарафаи насли наврас вазифаи аввалиндараҷа ба ҳисоб меравад. Мувофиқи Барномаи миллии тайёркунии кадрҳо системаи солимгардонии ҷавонон кор карда баромада шудааст, ки мувофиқи он мактаббачагон ва донишҷӯён бештар ба варзиш ҷалб карда мешаванд.

Алҳол аз имконияти инкишоф ва оммавӣ гардондани варзиш дар байни ҷавонони пойтахт ҷӣ тавр ба роҳ монда шудааст. Ин масъала дар ҷамъомади навбатии ҳокимияти шаҳри Тошканд дида баромада шуд. Дар он ҳокимони ноҳияҳо, кормандони соҳаи ҳуқуқу тартибот, роҳбарони банк, намояндагони хазинаи «Маҳалла ва ҳаракати ҷамоатии ҷавонон — «Камолот» иштирок доштанд.

Читавре, ки дар ҷамъомад таъкид карда шуд, алҳол дар муассисаҳои таълими умумии миёнаи пойтахт беш аз 400 ҳазор мактаббача таҳсил меёбад. Вале қисми зиёди онҳо бо тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш муттасил машғул намегарданд.

Қайд гардид, ки фаъолияти федератсияҳои хелҳои варзиши шаҳр беҳтар карда шавад. Дар ин роҳ ба синну сол нигоҳ карда ба гурӯҳҳои алоҳида ҷалб намудани ҷавонону наврасон аҳамияти калон дорад. Ин дар навбати худ беҳтар намудани сифати тайёркунии кадрҳо, аз иншоотҳои варзиш самаранок истифода бурдан дар маҳаллаҳо ва ниҳоят инкишоф ва оммавӣ гардондани хелҳои варзишро тақозо мекунад.

(ЎзА).

Қонуни Ҷумҳурияти Ўзбекистон

Дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо

Моддаи 1. Мақсади Қонуни мазкур

Мақсади Қонуни мазкур танзими муносибатҳо дар соҳаи муайянкунии дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳост, ки ба фурўш таъмин гардидаанд.

Моддаи 2. Қонунгузорӣ дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо

Қонунгузорӣ дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо аз Қонуни мазкур ва дигар санадҳои қонунгузорӣ иборат мебошад.

Агар шартномаҳои байналхалқии Ҷумҳурияти Ўзбекистон нисбат ба он ки қонунгузории Ҷумҳурияти Ўзбекистон дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо дигар қоидаҳоро пешбинӣ карда бошанд, дар он сурат қоидаҳои шартномаҳои байналхалқӣ истифода мегарданд.

Моддаи 3. Маҳсулот аз маъдани қиматбаҳо, ки ба тамғазанӣ мансуб аст

Маҳсулот аз маъдани қиматбаҳо, ки ба тамғазанӣ мансуб аст, маҳсулоти заргарӣ, зарварақи тиллоӣ, зарварақи нуқра ва хўлаи тиллоӣ ба тайёр кардани дандон пешбинигардида махсуб мебошанд.

Моддаи 4. Маҳсулоти заргарӣ аз маъданҳои қиматбаҳо

Маҳсулоти заргарӣ ва маъданҳои қиматбаҳо маҳсулот аз тилло, нуқра, платина ва маъданҳои гурўҳи маъдани платинӣ (палладӣ, иридӣ, родӣ, рутенӣ ва сомӣ) ба ҳисоб меравад, ки дараҷаи аслиро соҳибанду ба тамғазанӣ мувофиқи тартибе мансуб ҳастанд, ки қонунгузорӣ муқаррар сохтааст.

Моддаи 5. Зарварақҳои тиллоӣ ва нуқрагӣ

Зарварақҳои тиллоӣ варақи тиллогини ғафсиаш 0,12 микронро мемонад.

Зарварақи нуқрагӣ варақи нуқрагини ғафсиаш 0,32 микронро мемонад.

Зарварақҳои тиллоӣ ва нуқрагин ба дараҷаи аслӣ ва ба тамғазанӣ мувофиқи тартибе мансубанд, ки қонунгузорӣ муқаррар намудааст.

Зарварақи тиллоӣ ва нуқрагин барои ородиҳии декоративии маҳсулоти мухталиф ва дигар мақсадҳо истифода бурда мешаванд.

Моддаи 6. Хўлаҳои тилло, ки ба тайёр кардани дандон таъин гардидаанд

Хўлаҳои тиллоӣ барои тайёр кардани дандон варақҳои шаклашон дахлдоранд, ки дараҷаи аслӣ ва тамғазаниро мувофиқи тартибе моликанд, ки қонунгузорӣ муқаррар сохтааст.

Моддаи 7. Мақомоти ваколатдори давлатӣ

Мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи муайянкунии дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо Палатаи давлатии дараҷаи аслии Кумитаи маъданҳои қиматбаҳо ва сангҳои гаронбаҳои назди Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон мебошад (минбаъд палатаи дараҷаи аслӣ номида мешавад).

Низом дар бораи палатаи дараҷаи аслиро Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 8. Ваколати Палатаи дараҷаи аслӣ

Палатаи дараҷаи аслӣ:

дараҷаи аслӣ, таҳлил ва тамғазании давлатии дараҷаи аслии тамғазании махсулотро аз маъданҳои қиматбаҳо муайяну таъмин месозад, ки дар Ҷумҳурияти Ўзбекистон тайёр карда мешаванд ва ё аз хориҷ барои фурўш оварда мешаванд;

ташхиси техникии намунаҳои давлатии тамғаи дараҷаи аслии маҳсулоттайёркунандагони инфиродиро амалӣ гардонда, аз рўи онҳо хулосаҳои худро медиҳад;

шаҳодатномаи номнависгардидаро оид ба кор бо маъданҳои қиматбаҳо медиҳад ва мувофиқи тартиби муқаррargардида аз он маҳрум месозад;

назорати давлатиро барои мувофиқ омадани маҳсулот ба дараҷаи аслии маъданҳои қиматбаҳое амалӣ мегардонад, ки Қонуни мазкур муқаррар сохтааст;

намунаҳои дараҷаи аслии тамғазании давлатиро аз маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо ҳангоми ба дараҷаи аслиашон мувофиқат кардан пешниҳод мекунад, ки Қонуни мазкур пешбинӣ кардааст;

дигар ваколатҳоро мувофиқи қонунгузорӣ ба иҷро мерасонад.

Моддаи 9. Дараҷаи аслии маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо

Дараҷаи аслии маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо миқдори воҳиди маъдани қиматбаҳоро дар ҳазор воҳиди вазни гудохташаванда муқаррар месозад ва ба рақамҳои арабӣ нишон дода мешавад.

Дар Ҷумҳурияти Ўзбекистон низоми метрии дараҷаи аслӣ истифода мегарданд:

1) барои маҳсулоти заргарӣ:

тиллои — 375 (сесаду ҳафтоду панҷ), 500 (панҷсад), 583 (панҷсаду ҳаштоду сеюм), 585 (панҷсаду ҳаштоду панҷум), 750 (ҳафтсаду панҷоҳ), 916 (нўҳсаду шонздаҳ), 958 (нўҳсаду панҷоҳу ҳашт), 999 (нўҳсаду наваду нўҳ);

нуқрагин: 800 (ҳаштсад), 875 (ҳаштсаду ҳафтоду панҷум), 916 (нўҳсаду шонздаҳ),925 (хуҳсаду бисту панҷум), 960 (нўҳсаду шастум), 999 (нўҳсаду наваду нўҳ);

платинагӣ — 950 (нўҳсаду панҷоҳ), 999 (нўҳсаду наваду нўҳ);

палладӣ — 500 (панҷсад), 850 (ҳаштсаду панҷоҳ), 999(нўҳсаду наваду нўҳ);

2) барои зарварақҳои тиллоӣ ва нуқрагин — 910 (нўҳсаду даҳ), 920 (нўҳсаду бист), 930 (нўҳсаду сӣ), 940 (нўҳсаду чил), 950 (нўҳсаду панҷоҳ), 960 (нўҳсаду шаст), 970 (нўҳсаду ҳафтод), 980 (нўҳсаду ҳаштод), 990 (нўҳсаду навад), 1000 (ҳазор);

3) маҳсулоти таъиноти дандон:

зарварақҳои тиллоӣ — 900 (нўҳсад) ва 916 (нўҳсаду шонздаҳ).

Маҳсулот аз маъдани қиматбаҳо наметавонад аз ин дараҷаи аслӣ паст бошад:

тиллогин — 375 (сесаду ҳафтоду панҷ);

нуқрагин — 800 (ҳаштсад);

платинагӣ — 950 (нўҳсаду панҷоҳ);

палладӣ — 500 (панҷсад).

Маҳсулоте, ки дараҷаи аслиашон аз дараҷаи пешбиникардаи қисми сеюми моддаи мазкур пешбинигардида пастанд, маҳсулот аз маъдани қиматбаҳо ба ҳисоб намераванд ва ба фурўш ҳамчун маҳсулот аз маъдани гаронбаҳо мансуб нестанд.

Моддаи 10. Тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо

Маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳое, ки дар Ҷумҳурияти Ўзбекистон тайёр карда мешаванд, ба тамғазании давлатии тамғазании дараҷаи аслӣ мувофиқи Қонуни мазкур ва дигар санадҳои қонунгузорӣ мансуб мебошанд.

Тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо танҳо баъди амалӣ гардондани таҳлили назоратӣ ба мақсади тасдиқи дараҷаи аслии пешбинигардида амалӣ гардонда мешавад. Тартиби тамғазанӣ, амалӣ гардондани дигар корҳо, ҳамчунин усули интихоби дараҷаи аслӣ ва таҳлилро қоидаҳои тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо муқаррар месозад, ки Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон тасдиқ намудааст.

Моддаи 11. Тамғазании давлатии дараҷаи аслӣ

Тамғазании давлатии дараҷаи аслӣ ин тамғазании шакли муқарраршуда барои ҳар кадом намуди маъдани қиматбаҳо буда, аз нишони шаҳодатномаи Палатаи дараҷаи аслӣ ва рақамҳое иборат аст, ки дараҷаи аслии маъдани қиматбаҳоеро нишон медиҳад, ки маҳсулот аз он тайёр гардидааст.

Шакли тамғазании давлатии дараҷаи аслиро Девони Вазирони Ҷумҳурияти Ўзбекистон муқаррар мекунад.

Моддаи 12. Маҳфуз ва истифодабарии тамғазании давлатии дараҷаи аслӣ

Маҳфузгар ва истифодабарандаи тамғазании давлатии дараҷаи аслӣ Палатаи дараҷаи аслӣ мебошад.

Моддаи 13. Тамғазании инфиродии маҳсулоттайёркун

Маҳсулот аз маъдани қиматбаҳо, ки дар Ҷумҳурияти Ўзбекистон тайёр карда мешавад, ба Палатаи дараҷаи аслии маҳсулот барои тамғазанӣ пешкаш карда мешавад ва он бояд тамғаи инфиродии маҳсулоттайёркунро дошта бошад.

Тамғазании инфиродии маҳсулотттайёркун аз ҳарф ва ё силсилаи ҳуруф ва ё дигар рамз бояд иборат бошад, ки ўро аз тамғаи дигар маҳсулоттайёркун фарқ кунонда тавонанд.

Дар тамғазании инфиродии маҳсулоттайёркун соли тайёркунии маҳсулот нишон дода мешавад.

Тамғаи инфиродии маҳсулоттайёркун ба номнавискунӣ дар Палатаи дараҷаи аслии маҳсулот мувофиқи тартибе мансуб аст, ки қонунгузорӣ муқаррар сохтааст.

Моддаи 14. Маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳое, ки ба тамғазанӣ мансуб нестанд

Ба тамғазании давлатии дараҷаи аслии тамғазанӣ инҳо мансуб нестанд:

маҳсулот аз тилло, нуқра, платина ва палладӣ,ки нисбати қисми сеюми моддаи сеюми моддаи 9. Қонуни мазкур дараҷаи аслии паст доранд;

маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо, ки аҳамияти калони таърихӣ ва ё ҳафриётӣ ва ё арзиши баланди бадеиро доранду онро хулосаи ташхисии Вазорати фарҳанги Ҷумҳурияти Ўзбекистон тасдиқ мекунад, ки мувофиқи тартиби муқарраршуда таҳия гардидааст;

пораҳои маъданҳои қиматбаҳо дар силоҳ, вазаҳо, зарфҳо ва дигар маҳсулот;

асбобу анҷом, ускунаҳо, зарфҳои лабораторӣ ва дигар маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо, ки барои мақсадҳои илмӣ, техникӣ ва дигар мақсадҳо таъин гардидаанд:

маҳсулоти нимтайёр ва омехтаҳо аз маъданҳои қиматбаҳо;

тангаҳои Ҷумҳурияти Ўзбекистон ва дигар мамлакатҳо;

протезҳои таъиноти техникӣ барои дандон;

нишонаҳо, нишонаҳои фарқият ва медалҳо, мукофотҳои варзишӣ;

зарқоғазҳои тиллогин ва нуқрагин.

Қонунгузорӣ метавонад дигар маҳсулотро аз маъданҳои қиматбаҳо пешбинӣ намояд, ки ба тамғазанӣ мансуб нестанд.

Моддаи 15. Маҳсулоте, ки аз маъданҳои қиматбаҳо сохта шудаанд ва ё аз нав барқарор гардидаанд

Маҳсулоти азнавбарқароргардида аз маъданҳои қиматбаҳое, ки барои фурўш таъин гардидаанд, бояд тафтиши назоратиро дар Палатаи дараҷаи аслии маҳсулот оиди мувофиқат кардани онҳо ба дараҷаи аслии номбаргардида новобаста аз миқдор ва сифати онҳо аз тарҳҳои тамғаҳои дараҷаи аслӣ гузаранд.

Агар дараҷаи аслии маҳсулоти азнавбарқароргардида аз маъданҳои қиматбаҳо ба намунаи тарҳи мавҷудаи тамғазанӣ мувофиқат кунад, дар он сурат нишонаи тамғазании давлатии дараҷаи аслӣ гузошта мешавад.

Агар дараҷаи аслии маҳсулоти азнавбарқароргардидаи маҳсулот аз маъдани қиматбаҳо ба тарҳи тамғазании мавҷуда мувофиқат накунад, дар он сурат тарҳи тамғазанӣ зада намешавад ва маҳсулот ба азнавтамғазанӣ мувофиқи тартиби муқарраршуда мансуб аст.

Агар маҳсулоти азнавбарқароргардида аз маъдани қиматбаҳо тамға надорад, дар он сурат баъди муайян кардани дараҷаи аслии он тарҳи дахлдори тамғазании давлатии дараҷаи аслӣ гузошта мешавад.

Моддаи 16. Мувофиқат кардани маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо ба ариза дар хусуси дараҷаи аслӣ

Маҳсулот аз маъданҳои ранга дар он сурат ба аризаи дараҷаи аслӣ мувофиқаткунанда ҳисобида мешавад, ки агар таркиби тилло, нуқра, платина ва палладаи софи дар он буда нисбати аризаи пешниҳодшуда кам набошад.

Ба тайёр кардани маҳсулот аз маъданҳои рангае роҳ гузошта намешавад, ки дараҷаи аслии онҳо аз дараҷаи аслие кам бошад, ки қисми сеюми моддаи 9 Қонуни мазкур муқаррар сохтааст.

Моддаи 17. Тартиби тамғазании маҳсулоти овардашавандаву кашондашаванда аз маъданҳои қиматбаҳо

Маҳсулоти аз маъданҳои қиматбаҳо тайёршудаи овардашавандаву бурдашаванда ба тамғазании давлатии тамғазании дараҷаи аслӣ мансубанд.

Тарҳи тамғаи маҳсулоти овардашаванда аз маъданҳои қиматбаҳо, ки дигар дараҷаи аслиро нисбати аризаи додашуда дорад, мувофиқи розигии соҳибони он несту нобуд карда мешаванд. Маҳсулоти мазкур ба азнавтамғазанӣ, дараҷаи аслии ба он наздики муқарраршуда мувофиқи қонунгузорӣ мансуб аст.

Дар мавриди ба ин шарт розӣ набудани соҳиби маҳсулот вай ўҳдадор аст ин маҳсулотро берун аз ҳудуди Ҷумҳурияти Ўзбекистон гирифта барад.

Ҳароҷотҳоеро, ки бо тамғазании маҳсулоти овардашаванда алоқаманд ҳастанд, соҳиби он мепардозад.

Маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо, ки тавассути транзит ҳаракат дорад, ба тамғазанӣ мансуб нест.

Моддаи 18. Ҳаққи дараҷаи аслӣ

Барои амалӣ гардидани хатту ҳаракати аҳамияти ҳуқуқӣ дошта, ки бо муайян кардани дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо алоқаманд мебошанд, Палатаи дараҷаи аслии маҳсулот ҳаққи дараҷаи аслии маҳсулотро мерўёнад.

Ҳаҷм ва тартиби додани ҳаққи дараҷаи аслии маҳсулотро Девони Вазирони Ҷумҳурияти Ўзбекистон муқаррар мекунад.

Моддаи 19. Ҳаллу фасли баҳсу мунозира

Баҳсу мунозираҳое, ки бо дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо алоқаманд ҳастанд, мувофиқи тартибе ҳаллу фасл карда мешаванд, ки қонунгузорӣ муқаррар сохтааст.

Моддаи 20. Ҷавобгарӣ барои халалдор сохтани қонунгузорӣ дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо

Шахсоне, ки дар халалдоркунии қонунгузорӣ дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо айбдор ҳисобида мешаванд, мувофиқи тартиби муқарраргардида ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон
И. КАРИМОВ.

шаҳри Тошканд,
7 декабри соли 2001.

Қарори Олий Маҷлиси Ҷумҳурияти Ўзбекистон

Дар хусуси тартиби эътибор пайдо кардани Қонуни Ҷумҳурияти Ўзбекистон «Дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании махсулот аз маъданҳои қиматбаҳо

Олий Маҷлиси Ҷумҳурияти Ўзбекистон **қарор мекунад:**

1. Қонуни Ҷумҳурияти Ўзбекистон «Дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо» аз рўзи чоп гардиданаш эътибор дорад.

2. Ба Девони Вазирони Ҷумҳурияти Ўзбекистон супурда шавад, ки қарорҳои ҳукуматро ба Қонуни Ҷумҳурияти Ўзбекистон «Дар бораи дараҷаи аслӣ ва тамғазании маҳсулот аз маъданҳои қиматбаҳо» мувофиқ гардонда, аз нав дида баромадан ва манъ кардани санадҳои қонунгузории вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ ва идораҳоро таъмин созад, ки бар ҳилофи Қонуни мазкур бошанд.

Раиси Олий Маҷлиси Ҷумҳурияти Ўзбекистон
Э. ХАЛИЛОВ.

шаҳри Тошканд,
7 декабри соли 2001.

Маскани намунавии таълим

Мактаби рақами шашуми таълими ҳамагонӣ яке аз муассисаҳои намунавии шаҳри Янгиери вилояти Сирдарё ба ҳисоб меравад. Бо ҷиҳозоти замонавӣ таъмин гардида, дар он 473 нафар ҷавонписару духтар аз асрори илму ҳунарҳои замонавӣ бархурдор мегарданд.

Муҳассилини мактаб ҳар сол дар озмуни ҷумҳурии хонандагони болаёқат иштирок намуда, ҷойҳои фахриро ишғол мекунанд. Дар ин ҷо дар синфҳои ибтидоӣ партаи Президент ташкил ёфтааст. Дар он хонандагони аълохон, ташаббускор ва дорои хулқи намунавӣ менишинанд.

Дар сурат: хонандагони синфи сеюм **Комил ТАНИҚУЛОВ** ва **Таҳмина ХАЙРУЛЛОЕВА.**

Матн ва сурати Б. ТЎРАЕВ. (ЎзА).

Бо роҳи амиқгардонии ислоҳоти рукнҳои ҳокимият

Ўзбекистон бо роҳи интихобкардаи ба худ хосу мосаш дилпурона пеш меравад, ислоҳотро амиқ гардонда, дар соҳаҳои мухталиф комёбиҳои калонро ба даст меоварад ва «шакли ўзбекӣ»-и пешрафт торафт бештар ҷонибдорони худро пайдо мекунад ва аз ҳама муҳимаш онро дар саросари ҷаҳон эътироф мекунанд. Ва он бурди калони давлати мо тахти сарпарастии Президент Ислом Каримов дар роҳи сохтани давлати демократии ҳуқуқбунёд ва ҷамъияти шаҳрвандист.

Маълум аст, ки дар Ўзбекистон се рукни баробарҳуқуқи ҳокимият арзи ҳастӣ мекунад ва ба худ номҳои қонунбарор, иҷроия ва судиро гирифтаасту дар ҳамоҳангӣ нисбати ҳамдигар рушди худро меёбанд. Барои исботи ин фикр бисёр далелҳоро овардан мумкин аст. Масалан, ҳокимияти судиро гирем. Доираи таъсири он ба ҳаёт афзуда, намудҳои нав ба наваш арзи ҳастӣ карда, дар ҳаётамон мустаҳкам маъво пайдо мекунанд. Масалан, ба миён омадани судҳои мустақили парвандаҳои шаҳрвандӣ ва ҷиноӣ аз он далолат медиҳад, ки дар мамлакатамон ба ислоҳоти соҳаи мазкур диққату эътибор калон аст ва давлати мо дар ин бобат бо роҳи мамлакатҳои мутараққӣ пеш меравад ва мунтазам заминаи қонунгузории худро мустаҳкам карда, онро бо дурдонаҳои халқӣ ғанӣ месозад.

Азбаски ҳокимияти судӣ тағйир ёфт, баробари ин ҳаёт тақозо дорад, ки мақомоти ҳокимиятҳои қонунбарор ва иҷроия ҳам ҳамоҳанги давр шуда, талабгори замон гардад. Аз ин рў айёми кунунӣ талаб мекунад, ки ҳокимияти қонунбароривy иҷроия ҳам баробари замон қадам партофта, ифодагари он тағйироту дигаргунсозиҳое гарданд, ки алҳол дар ҳаётамон рух медиҳанд. Аз ҳамин сабаб худи ҳаёт тағйир додани сохтори парлумон ва ваколати конститутсионии яке аз шохаи муҳими ҳокимияти иҷроия — муассисоти Президентиро тақозо дорад ва ба ҳамин муносибат лозим меояд дар саросари ҷумҳурият 27 январи соли оянда Раъйпурсии Ҷумҳурияти Ўзбекистон гузаронда шавад. Дар ин бора қарори Олий Маҷлис қабул гардида, Комиссияи марказии интихоботӣ сознон додани ҳавзаҳои раъйпурсии шаҳру вилоятҳо ва Ҷумҳурияти Қароқалпоқистонро бо маҳалли воқеъ ва сарҳадашон эълон кардаасту комиссияҳои ҳавзагии раъйпурсӣ дар вилоятҳо, шаҳри Тошканд ва Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон ба таркибашон ташкил ёфта, ба фаъолият шурўъ кардаанд. Мувофиқи қарори Олий Маҷлис ба бюллетени овоздиҳӣ ду савол дохил карда мешавад, ки мебояд ба он халқ ҷавоби саҳеҳ диҳад. Саволҳои мазкур чунинанд: «Оё шумо дар даъвати минбаъда ба интихоби парлумони дупалатагии Ҷумҳурияти Ўзбекистон розӣ ҳастед?», «Оё шумо ба тағйир додани мўҳлати ваколати конститутсионии Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон аз панҷ ба ҳафт сол розӣ ҳастед?».

Ва он бесабаб нест. Дар мамлакати мо халқ ягона манбаи ҳокимияти давлатӣ ба ҳисоб меравад ва аз ин рў масъалаҳои муҳимтарини ҳаёти ҷамъиятӣ ва давлатӣ ба муҳокимаи умумихалқӣ пешниҳод намуда, ба овоздиҳии умумӣ (раъйпурсӣ) гузошта мешаванд.

Акнун саволҳои ҳаққонӣ ба миён омаданаш мумкин аст: чаро дар рўзҳои аввали сознон додани парлумон ҳокимияти қонунбарори дупалатагӣ созмон дода нашуд? Чаро маҳз дар даъвати оянда ба ин кор даст зада мешавад? Магар ба он тайёр ҳастем?

Барои ҷавоб гардондан ба саволҳои мазкур мебояд андаке пеш рафта, дар бораи моҳияти парлумони дупалатагӣ ҳарф занем ва дар он сурат, ба масъала рўшанӣ андохтан мумкин мегардад.

Маълум аст, ки ғояи ба вуҷуд овардани парлумони дупалатагӣ ба Президенти Ўзбекистон Ислом Каримов мансуб буда, фикри мазкур дар иҷлосияи дуюми Олий Маҷлис даъвати дуюм ба миён гузошта шуд.

Аз рўи фикри сарвари давлат мақомоти нави қонунбарорӣ аз палатаи поёнӣ — Олий Маҷлис ва палатаи болоӣ — Кенгаши Олий Маҷлис иборат шуданаш лозим аст. Дар палатаи поёнӣ дар пойгоҳи доимиву касбӣ вакилони ҳизбҳои сиёсӣ ва табақаҳои васеи аҳолӣ фаъолият пеш мебаранд. Палатаи болоӣ бошад, аз вакилони халқе таркиб меёбад, ки Кенгашҳои маҳалли аз шаҳри Тошканд, вилоятҳо ва Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон интихоб мекунанд. Яъне ба он вакилони халқи Кенгашҳои намояндагони халқи маҳалҳо, ноҳияҳои шаҳрҳо, вилоятҳо ва Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон дохил шуда метавонанд ва миқдори вакилон аз субектҳо якхела мегардад. Яъне палатаи поёнӣ аз вакилони мақомоти иҷроия пурра орӣ мегардад ва ба такомули он ҳизбҳои сиёсӣ ва табақаҳои мухталифи аҳолӣ ғамхорӣ зоҳир мекунанд. Боз агар мухтасар баён созем, палатаи поёнӣ аз касбиён иборат гардида, онҳо дар пойгоҳи доимӣ фаъолият пеш бурда, танҳо бо қонунбарорӣ шуғл меварзанд. Ва он то андозае барои беҳтар шудани сифати қонунҳо мусоидат мекунанд. Зеро қонунҳое, ки палатаи поёнӣ қабул мекунад, аз назари палатаи болоӣ ҳам мегузарад ва баъди тасдиқ гардидан ба Президент барои имзо фиристода мешавад.

Акнун ба саволҳои дар боло пешгузошта ҷавоб медиҳем. Сабаби дар рўзҳои аввали истиқлолият созмон надодани парлумони дупалатагӣ дар ҳамин мебошад, ки мо ба он тайёр набудем. Чунки соҳиби мутахассисони зарурӣ, аниқтараш вакилони халқи касбӣ набудем. Чунки мо акнун аз низоми тоталитарӣ халос шуда, ҳаёти худро аз рўи меъёрҳои нав ба роҳ мемондем. Гурўҳҳо ва маҷроҳое ҳанўз буданд, ки аз манфиати халқ дида бештар дар ғами худу ба даст овардани ҳокимият саъю кўшиш доштанд. Онҳо халқро аз роҳ зада, барои ҳосил шудани мақсадҳои зишташон аз ҳар гуна воситаҳо истифода мебурданд. Аз ин рў мо маҷбур будем, ки ба назардошти вазъият арзи амал кунем, ба таркиби парлумон вакилони ҳокимияти иҷроияро дохил намоем.

Бо мурури солҳо раванди демократӣ дар мамлакати мо рушди худро пайдо карда, афкори ҷамъиятӣ пайдо шуда, муташаккилии он зуҳур меёбад. Аз ҷониби халқ механизми таъсиррасон ба ҳокимият тавассути ба роҳ мондани афкори ҷамъиятӣ ба вуҷуд омад. Сохторҳои ҷамъиятӣ, аз қабили ҳизбҳои сиёсӣ, иттифоқҳои касабаи мустақил алҳол фаъолияти пурҷўшу хурўшро ба иҷро мерасонанд. Онҳо ба зиммаи худ вазифаи расондани фикру мулоҳизаҳои аҳли ҷамъиятро то дараҷаи баррасӣ дар доираи давлатӣ гирифтаанд. Баробари ин дар мамлакатамон шароити воқеии сиёсӣ ва дигар шароит барои ба вуҷуд овардани парлумони касбӣ фароҳам оварда шуд. Дар ин парлумон акнун касбиён-ҳуқуқшиносон, иқтисоддонҳо, сиёсатшиносон кор карда метавонанд ва шумораи онҳо ҳам ба қадри кофист. Дараҷаи маданияти ҳуқуқии аҳолӣ ҳам то андозае боло рафтааст. Дар айни замон дигар рукнҳои ҳокимият, ҳокимияти қонунбарор ҳам дар бобати қонунофарӣ ва таъмини иҷрои он дар маҳалҳо соҳиби таҷрибаи бой гардидааст.

Халқҳои Ўзбекистон ҳамчун халқи ягона ташаккул ёфта, барои сохтани давлатдории хеш аз як гиребон сар бароварда кор мекунанд. Акнун айёме расидааст, ки баробари ҳифзи манфиатҳои табақаи муайяни аҳолӣ ба минтақаҳо ҳам рў оварда, дар бобати пешрафти онҳо ғамхорӣ зоҳир карда шавад. Охир, парлумон на танҳо ҳокимияти қонунбарор, балки сернамоянда ҳам ба ҳисоб меравад. Ва аз ин рў таъсири минтақаҳои ҷумҳурият дар бобати қонунбарорӣ пурзўр мегардад.

Акнун ба саволи дигар рўшанӣ андохтан лозим меояд. То интихоби парлумони минбаъда се сол вақт асту чаро мо ба ин кор алҳол даст мезанем? Агар шаҳрвандон дар раъйпурсӣ ҷавоби мусбат диҳанд, дар он сурат дар бадали ин се сол лозим меояд, ки заминаи қонунгузорӣ аз нав дида баромада шавад.

Яъне ба қонунҳо дар бораи интихобот, парлумон ва ғайра тағйиротҳои зиёде шомил мегарданд. Тартиби созмон додани парлумони навро таҳия кардан лозим меояд. Ваколати палатаҳо меъёран муайян гардида, салоҳияташон муқаррар бояд гардад. Мақоми ҳуқуқии парлумон, муносибатҳои мутақобилаи байни палатаҳо, муайян гардиданаш лозим аст. Аз нигоҳи ташкилӣ ҳам барои арзи амали бомуваффақияти парлумони дупалатагӣ шароити зарурирo фароҳам овардан лозим меояд.

Ба ин кор мо оё тайёр ҳастем? Мухтасар гўем: ҳа. Зеро аллакай дар ин бобат таҷрибаи парлумони бисёр мамлакатҳо омўхта шуда, сабақи дахлдор гирифта шудааст. Таҷрибаи ҷаҳонӣ дар ин бобат гувоҳӣ медиҳад, ки парлумони дупалатагӣ пеш аз ҳама дар бобати пешгирӣ кардани ҳар гуна хараҷу мараҷ дар қонунофарӣ, аз байн бардоштани танҳо манфиати табақаҳои ҷудогона нақши калон бозида, сифати қонунбарориро ба куллӣ беҳтар месозад. Аз ҳамин сабаб миқдори парлумони дупалатагӣ дар саросари ҷаҳон чӣ дар мамлакатҳои аз нигоҳи иқтисоди мутараққӣ ва чӣ мамлакатҳои аз нигоҳи иқтисодӣ суст пайваста меафзояд ва инро рақами мазкур ҳам тасдиқ мекунад. Дар солҳои 70-уми садаи гузашта ҳамагӣ 45 давлати ҷаҳон соҳиби парлумони дупалатагӣ буд. Дар аввали садаи бисту якум шумораи онҳо ба 70 адад расид. Ва амалияи мазкур чӣ дар байни давлатҳои федеративӣ ва чӣ унитарӣ татбиқи васеи худро пайдо мекунад.

Ва агар мухтасар гўем, фикрҳои дар боло оварда гувоҳӣ медиҳанд, ки ислоҳоти дар пешистодаи парлумонамон бешак, ба мустаҳкаму пурзўр гардидани ҳокимияти қонунбарор мусоидат мекунад ва он маънои онро надорад, ки вай боиси суст гардидани дигар рукнҳои ҳокимият мегардад.

Дар хусуси тағйиротҳо дар рукни сеюми ҳокимият дар боло гуфта гузаштем ва ҳоҷат ба такрор нест. Тағйиротҳои дар ин соҳа суратгирифта, бешак, ба назардошти тағйиротҳо дар дигар рукнҳои ҳокимияти амалӣ гардонда мешаванд ва он ҳамдигарро пурра мегардонанд.

Тағйирот дар рукни ҳокимияти қонунбарор тақозо дорад, ки ҳамоҳангии он бо рукни дигар ҳокимият-иҷроия таъмин карда шавад. Маълум аст, ки ба ҳокимияти иҷроия — Президент ва Девони Вазирон шомил асту баробари тағйир ёфтани мақоми ҳокимияти қонунбарор тақозо дорад, ки ҳокимияти иҷроия ҳам ба он хосу мос гардонда шавад. Яъне он талаб мекунад, ки қисми ҳуқуқии ҳокимияти иҷроия, пеш аз ҳама Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон тағйир дода шавад, ки сару сарвари он мебошад. Аз ин рў ба бюллетени овоздиҳӣ беҳуда масъалаи дароз кардани мўҳлати ваколати конститутсионии Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон дохил карда нашудааст. Яъне, аз панҷ ба ҳафт сол дароз кардани он. Он ба мақсади таъмини мувозанат ва пурсамар фаъолият пеш бурдани тамоми шохаҳои ҳокимият пеш гузошта шудааст. Ва ҳамин гуна ваколат ба Президент имконият медиҳад, ки амалиёти мутақобилаи шохаҳои ҳокимияти қонунбарору иҷроия, ризомандона пеш бурдани фаъолияти онҳоро баъди амалӣ гардондани ислоҳоти парлумон босамар таъмин созад.

Ва инро низ айём ва таҷрибаи бисёр мамлакатҳо собит мекунад. Дар айни замон набояд фаромўш кард, ки ба ин иқдом аллакай бисёр мамлакатҳои собиқ қаламрави Иттиҳоди Шўравӣ даст задаанд ва дар ин бобат қарори дахлдорро қабул кардаанд. Дар айни замон инро халқ ҳам мехоҳад ва ба он мактубҳои сершумори одамон мисол шуда метавонад, ки ба унвони парлумон, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, воситаҳои ахбори оммавӣ ирсол гардидаанд. Ва меъёрҳои байналхалқӣ ҳам инро тақозо дорад.

Аз ин рў ба мақсади таъмини ҳамоҳангии фаъолияти мақомоти ҳокимияти қонунбарор ва иҷроия ба бюллетени овоздиҳӣ масъалаи дароз кардани мўҳлати ваколати конститутсионии Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон аз панҷ ба ҳафт сол дохил гардидааст.

Ва он сабабҳои обективӣ ва субективии худро дорад. Аввал, вақте ки дар мамлакати мо дар қаламрави собиқ Иттиҳод бори аввал муассисоти президентӣ ҷорӣ карда шуд, дар ин бобат таҷрибаи кофиро соҳиб набудем ва аз ин рў ҷорӣ кардан ва ташкили он, минҷумла мўҳлати ваколати Президентро асосан аз рўи меъёрҳое муайян карда будем, ки дар зери таъсири низоми кўҳнаи тоталитарӣ рух доданд. Дар бадали беш аз даҳ сол дар ин бобат таҷрибаи бой андўхта шуду ҳаёт тақозо дорад, ки аз шакли кўҳнаи сохтори ин муассисот даст кашида шавад. Баъдан амалияи қарор ёфтани давлати дилхоҳи мустақил нишон медиҳад, ки ҳар як халқ роҳи ҳудии пешрафтро бо назардошти манфиатҳои мамлакат ва шаҳрвандони он пеш гирифта, ба қонунгузориҳо тағйиротҳо дохил мекунад. Сеюм, давру айёми мо ба тезӣ тағйир ёфта, вазифаҳоеро пеш мегузорад, ки онро дар фурсати кўтоҳ ба иҷро расондан мумкин нест. Аз ин рў мўҳлати ваколати Президент ба панҷ сол алҳол воқеӣ нест. Чунки панҷ сол дар як дам гузашта меравад ва сарвари ҳокимияти иҷроия дар ин муддат бештар бо корҳои ташкилӣ шуғл меварзаду барои пурра амалӣ гардидани мақсадҳои пешгузошта фурсат кифоя намекунад. Дар айни замон чун анъана Президент соли охирини фаъолияти худро бештар ба маъракаи интихобот мебахшад. Он бошад, босамарии фаъолияти онро суст мегардонад. Аз ин рў дароз кардани мўҳлати ваколати конститутсионии Президент масъалаи ниҳоят муҳим буда, танҳо барои пешравии кор, шукуфонии Ватан, баланд бардоштани сатҳи зиндагонии халқ хизмат мерасонад.

Ҳамин тавр мамлакати мо, халқи он дар арафаи воқеаи муҳими сиёсӣ — гузарондани раъйпурсӣ истодааст. Эҷобӣ ҳал гардидани масъалаи мазкур дар таърихи давлатдории миллӣ саҳифаи навро боз мекунад.

Хуллас, созмон додани парлумони дупалатагӣ ва дароз кардани мўҳлати ваколати конститутсионии Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон зарурати ҳаётӣ ва талаби давру замон аст. Ва онҳо амалӣ гардонда шаванд, бори дигар намоиш медиҳанд, ки мамлакати мо, тамоми масъалаҳои муҳими давлативу сиёсиро бо маслиҳату машварат бо халқ ҳаллу фасл мекунад, Ўзбекистон бо роҳи ба худ хосу моси демократия пеш меравад ва рукнҳои ҳокимияти хешро пайваста такомул мебахшад.

Э. ТУРДИҚУЛОВ.

Соли эъзози куҳансолон

ПИРИ РАВШАНЗАМИР

Ба акси чеҳраи нуронии ин мард бингаред, хонандаи гиромиқадр. Агар дар бар либоси афсарӣ надошта бошанд, муайян кардани касбу кори эшон шояд Шуморо ба кӯи пиндорҳои мухталиф бубарад. Кист ин шахс? Олим, омӯзгор, аммо дар пиндоре устувор мешавед, ки пеши назаратон акси инсони рӯшанфикр, покниҳоду рӯшанзамир асту халос. Дар ҳақиқат, устод Ашӯр Нурматов маҳз ҳамин гуна инсони некӯкору соҳибфазл ҳастанд. Ва ҳар гоҳ ки эшонро ба вуҷуди қуллаи синни муборaки ҳаштодсолагиро пушти сар карданашон дар кӯчаҳои шаҳри бостонӣ пои пиёда мебинем, шукрона мегӯем, ки бостонзамини мо чунин фарзандони обрӯманд дорад. Солҳои тӯлонӣ одамони касбу кори Ашӯр Нурматов доштаро чун сангдилону ғосибон бешафқат ба қалам доданд, аммо ин як қолаби тафаккури мо буду ҳаст.

Устод Ашӯр Нурматов корро соли 1940 маҳз аз омӯзгории синфҳои ибтидоӣ дар мактаби 8-уми ноҳияи Фориш оғоз карданд. 22 июни соли 1941, ки ҷанги дуюми ҷаҳонӣ оғоз ёфт, эшон мудири сектори созмони ҷавонони ҳамин ноҳия буданд. Ба Ашӯр Нурматови ҷавон ҳангоми гусел ба набардгоҳи хунин котиби кумитаи ҳизби ноҳияи Фориши вилояти Ҷиззах чунин бигуфт:

— Туро шарафи алоҳида, баланд насиб гардид. Ту ва Нарзулло Матлубов ба қӯшунҳои десантӣ сафарбар мешавед. Шоистаи боварии мо бошед, шоистаи он Ватанро ҳифз намоед... Садоқат ба Ватан... Чӣ гӯям: магар хидмат ба халқу Ватан маънии умри инсон нест? — мегуфт ӯ худ ба худ.

Ҳамин суханони андарзомези марди шарифи некназар солҳои мушкили ҷанг барояш ситораи фурӯзони роҳнамо буданд ва мароми умри устод Ашӯр Нурматов гардиданд. Рост, ҳастанд пастфитратоне, ки Ватан барояшон ҷоест, ки он ҷо сарват, ҷоҳу ҷалол ба даст меояд, аммо на барои чунин фардон чун устод Ашӯр Нурматов. Барои устод хоки ватан беҳтар аз тахти Сулаймон буду хоҳад монд.

... Ашӯр Нурматови ҷавон ба курсҳои тайёркунии таркиби командирии бригадаи 6-и ҳавоӣ-десантии шаҳри Начински вилояти Маскав сафарбар гардиданд. Хонандаи закӣ хуб огоҳ аст, ки дар ҳамаи мамлакатҳо ба чунин қисмҳо, алалхусус, солҳои ҷанг ҷавононе, ки далеру нотарсу омодаанд, ки баҳри Ватан ҷон фидо бикунанд, сафарбар мешаванд. Дар ҳақиқат, моҳи декабри соли 1943 баробари корнамоиҳо дар ҷабҳа ҳангоми убури дарёчаи Иршаи ноҳияи Радомышилск сахт захмӣ гардида, моҳҳо табобат ёфтанд. Пас аз бозгашт ба Ватан аз набардгоҳҳои хунин моҳи июни соли 1945 барои кор ба мақомоти кумитаи амнияти давлат тавсия гардиданд. Пас аз як соли таҳсил дар Тошканд чун ходими кумитаи амнияти давлат солҳои бисёр кор карданд. Соли 1981 дар рутбаи подполковник ба истеъфо баромаданд. Боз солҳои тӯлонӣ дар меҳмонхонаи «Интурист»-и шаҳри Самарқанд, дар қисми махсуси Донишгоҳи Давлатии Самарқанд ба номи Алишери Навоӣ адои вазифа доштанд. Барои хидматҳои шостаашон борҳо бо ифтихорномаҳо, як қатор нишонҳои солҳои ҷанг ва замони осоишта қадршиносӣ гардидаанд. Борҳо намояндаи Шӯрои намояндагони халқи шаҳри Самарқанд будаанд. Унвони «Ходими шоистаи кумитаи бехатарии давлат»-ро доранд. Агар бигӯем, ки устод Ашӯр Нурматов дар замони истиқлол ҳам дар хидмати халқу ватананд, шояд хонандагони нуктадону нукташинос мутаҳаййир шаванд, ки чӣ гуна пири ҳаштодсола хидмате ба ҷо оварда метавонад. Аммо ин ҳақиқати маҳз асту халос.

Устод солҳост, ки бори заҳамот, ташвишҳои Ассосиатсияи куҳанварон, собиқадорони идораи умури амнияти миллии вилояти Самарқанд, созмони ибтидои «Нуронӣ»-и зикраш рафтаро ба ӯҳда доранд. Магар ин ҳам далели боэътимоди бовари ҳампешагон меҳри онҳо ба эшон нест? Устод Ашӯр Нурматов дар умри пуршебу фароз даҳҳо шогирдонро тарбият карданд, ки имрӯз дар саросари мамлакати соҳибистиқлоли мо кор мекунанд ва бо ифтихор номи эшонро ба забон мегиранду шукрона мегӯянд, ки онҳоро маҳз шарафи шогирдии Ашӯр Нурматов насиб гардидааст. Борҳо шоҳид гардидаем, ки аз шаҳру вилоятҳои мухталифи мамлакат шогирдҳояшон паи маслиҳатпурсӣ, тадбир занг мезананд. Эшон якеро насиҳат мекунанду ба дигаре маслиҳат медиҳанд, ба саввумӣ хиради раҳнамо ҳастанд. Хубтараш яке аз нигорандаи ин сатрҳо аз ҳаёташ рӯзи мушкилро ёдовар бишавад.

... Пас аз беадлие, ки дар идораи рух намуд, ӯ дар изтироб, маҳзунӣ буд. Пас аз кор хаставу лакот на аз кор, балки ноҳаққӣ ба хонааш бармегашт, ки дар роҳ устод Ашӯр Нурматовро бидид. Устод падари раҳматии (Ӯ.И.)ро ки дар ҳамин идорае, ки устод кор кардаанд, ёдовар шуда гуфтанд:

— Ҳар гоҳ ки шуморо бинам, гӯиё падаратонро мебинам. Ҷояшон ҷаннат шавад. Ва дар ин лаҳзаҳо дар чашмони писари ҳамкори собиқи раҳматиашон сиришк чарх зад. Устод гуфтанд:

— Гап занед, писарам. Натарсед. Чӣ воқеа шуд? Шаҳр бе дарвоза нест...

Яке аз нигорандаи ин сатрҳо (Ӯ.И.) бигуфт, ки кӯмак карда наметавонед, дар паси он роҳбари бедодгар «одамҳои калон» ҳастанд.

Устод бо навозиш, меҳрубонӣ ва ҳазломез гуфтанд:

— Аз мо одами калонтар набошад даркор...

Қисса кӯтоҳ, устод Ашӯр Нурматов боз адолатро устувор карданд ва мо борҳо гувоҳи он гардидаем, ки дар ҷое ноҳаққиеро нисбати пире, ё барное раво бинанд, эшон барои дастгириву кӯмаки онҳо шитофтаанд. Ҳамин гуна инсони некӯкор, покназару рӯшанзамир, дурандешанд устод...

Боз устод фарзандҳои шоиста, хуштарбия доранд, набераҳо, абераҳои дӯструи қатор... Пири бадавлатанд устод. Фарзандон идомагари кори бошарафи эшон ҳастанду дар мақомоти умури амнияти миллӣ адои вазифа доранд. Ва пӯшида нест, ки дар ин замон заҳмати ин касбу корро ба дӯш гирифтан худ корнамоист.

Бале, солҳои ҷавонӣ ҳангоми сафарбар гардиданашон ба набардгоҳ марди мӯйҳояш мошу биринҷ ва чеҳрааш афсурдаву хаста аз заҳматҳо, шабзиндадориҳои ҳамон замони мушкил гуфта буд:

— Писарам, ба халқу ватан бо ҷону дил хизмат кун. Шарафе баландтар аз ин барои инсон нест... Мартабаи ҳар кас аз ҳамин хидмат баланд мешавад.

Имрӯз ин суханонро пири рӯшанзамир ба ҷавонон мегӯянд. Агар ҷавонон иштибоҳе содир кунанд, сарзаниш мекунанд, насиҳат менамоянд. Азбаски умри пурбаракатро диданду басо талхиву ширинии ҳаётро чашиданд, ба ин ҳақ ҳам доранд. Мо ҳам устоди гиромиқадрро, ки аз фардони муътабари ин кӯҳандиёр ҳастанду ба қарибӣ синни муборaки ҳаштодро пур карданд, табрику таҳният намуди мегӯем:

— Аз даргоҳи худованди мутаол як илтиҷо дорем: Худованд боз чун имрӯза ба шумо барнодилиро ато намояду дар паноҳаш нигоҳ дорад...

Дар воқеъ, Соли 2002 аз ҷониби сарвари давлатамон Соли эъзози куҳансолон эълон гардиданаш боз як далелу бурҳони қотеи сиёсати оқилона ва хирадмандонаи Раисҷумҳури мамлакатамон Ислом Каримов аст.

Азиз ЮНУСЗОДА,
Ҳуқуқшиноси шоистаи Ӯзбекистон
Ӯктам ИБРОҲИМ,
хабарнигори ҷамоатии «Овози тоҷик»
Дар сурат: овони ҷавонии А. НУРМАТОВ.

Тӯи тиллоӣ

Толиббобо ва Истадмомо Ҷалиловҳо дар маҳаллаи ба номи Ҳофизи Шерозии ноҳияи Боғишамоли шаҳри Самарқанд умргузаронӣ мекунанд. Ба қарибӣ аҳли маҳалла тӯи тиллоии онҳо, яъне панҷоҳсолагии ба як болин сар гузоштанашонро таҷлил намуданд.

Толиббобо ва Истадмомо панҷоҳ сол боз такягоҳи якдигар буда, рӯзҳои хушу хурсандона ва ташвишу изтиробро якҷоя бадар кардаанд. Онҳоро аҳли маҳалла пиру бадавлат мегӯянд. Ду духтар ва як писарро ба камол расонда, одамони муносиби ҷамъият кардаанд. Имрӯзҳо онҳо набераву абераҳои сершумор доранд.

Толиббобо Ҷалилов 40 сол дар соҳаи авиатсия фаъолият пеш бурдааст. Истадмомо бошад, чандин сол сарвари бригадаи хоҷагии ҷамоавии «Дӯстлик»-и ноҳияи Самарқандро ба ӯҳда дошта, ба туфайли меҳнатдӯстӣ, ташаббускориаш ном баровард.

— Президентамон соли кунунро Соли эъзози куҳансолон эълон карда, кори хуб карданд. Меҳнати ман ҳам зоеъ нарафт. Дар солҳои истиқлол меҳнатамро бо медали «Шӯҳрат» тақдир карданд. Шукри худост, ки ҳурматамро ба ҷо меоваранд,— мегӯяд Истадмомо.

Бояд тазаккур дод, ки Толиббобо ва Истадмомо баробари хушу хурсандиҳои зиёд рӯзҳои душворро ҳам аз сар гузаронданд. Писари яккаву ягонаашонро, ки 20 сол муқаддам ба низоми мақомоти дохила ба кор даромада буд, ба хок супурданд. Вай дар синни 34-солагӣ фавтид.

Дар сурат: эъзози **ТОЛИББОБО** ва **ИСТАДМОМО.**

Матн ва сурати Т. НОРҚУЛОВ. (ӮзА).

Нью-Йорк маркази тиҷорати ҷаҳонӣ

Юсуфи ПОНҒОЗӢ

Сафарнома

(Давомаш. Аввалаш дар шумораҳои гузашта.)

Нью-Йорк шаҳри калонтарини Амрикост. Дар он беш аз 7,351 ҳазор аҳолӣ зиндагӣ ба сар мебаранд. Он ҳафт ноҳия дошта, Манхеттан машҳуртарин ва баландтарини онҳост. Маҳз дар ҳамин ноҳия биноҳои баландтарини сар ба фалак кашида ҷой гирифтаанд. Вақте, ки аз кӯчаю хиёбонҳои он мегузаред, мисли ин, ки дар толор — даҳлези танг роҳ гаштагӣ барин мешавед. Ба боло нигоҳ кунед, тоқӣ аз сар меафтаду болои биноҳоро намебинед. Танҳо баъди 90 дараҷа ба боло каҷ кардани сар болои биноҳоро дидан мумкин. Машҳуртарини онҳо ду бинои канори ҳам ҷойгирифтаи 113 ошёнаи Бародарон-Экизакҳо мебошанд (афсус,ки буданд). Дар назди онҳо бурҷии Эйфалӯ телевизионии Тошканд ҳам хеле пастанд. Нью-Йорк маркази бизнеси ҷаҳонӣ. Манхеттан ва маҳз Экизакҳо биноҳои тиҷорати ҷаҳонианд. Меҳмонони Амрико ҳатман ба болои он баромада, тамоми шаҳрро, ки чун кафи даст намоён мешавад, тамошо мекунанд (мекарданд). Нисфи шаб ҳам чароғҳои Манхеттан гиронанд. Шояд дар ин ҷо 24 соат дар шабонарӯз кор кунанд. Мардуми сармояи дунё вақти худро беҳуда сарф намекунанд, аз қабили «гӯр сӯзаду дег ҷӯшад» кор мекунанд. Масъалаҳоро зуд ҳаллу фасл карда, паси корҳои худ мешаванд. Тадбиргар фардо, пасфардо оедро намедонад. Зеро тадбиргарӣ бюрократияро намеписандад.

— Гарчи Нью-Йорк дар байни шаҳрҳои Амрико калонтарину штати ҳамном дар байни 50 иёлот сернуфузтарин аст, он пойтахти кишвар нест, ҳатто пойтахти штат ҳам нест. Дар ҳама мамлакатҳои ҷаҳон шаҳри калонтарину сернуфузтарин пойтахт мешавад. Дар Амрико акси ин аст. Пойтахти кишвар Вашингтону пойтахти штати Нью-Йорк шаҳри Олбониест, ки 101 ҳазор нуфуз дорад. Дар Амрико ҳар аёлот, ҳатто шаҳрҳо ҳам осоре доранд. Осори аҷоиби Нью-Йорк ва умуман Амрико Ҳайкали Озодӣ мебошад, ки дар ҷазираи ҳамном воқеъ аст. Рамзҳои штат; гул — атиргул, парранда — блюберд (паррандаи хурди кабуд, муждарасони баҳор), дарахт — клёни шакар, суруд — «Ман Нью-Йоркро дӯст дорам». Рамзи шаҳри Нью-Йорк бошад себ аст. Дар бораи Нью-Йорк ва штати ҳамном, ки барҳақ худро штати асосӣ, империявӣ медонад, садҳо китоб навишта шудааст. Нью-Йорк рӯи Амрикост, иқтисод, сиёсат ва ҳаёти мадании мамлакатро муайян мекунад. Асосгузорони нахустини Нью-Йорк ҳулландиҳо буданд, ки ин мардии зеридасташонро Нью-Амстердам номидаанд. Вале дар ин ҷо пеш аз ҳулландиҳо, соли 1609 олими инглиз Ҳенри Ҳадсон омада буд (Ҳадсон ба русӣ Гудзом талаффуз мешавад, аз ин рӯ дар тамоми шӯравӣ ҳамин хел қабул шуда буд). Алҳол дарёи калони канори шаҳр ва яке аз Кӯлҳои Бузург Ҳадсон ном доранд. Шаҳри Нью-Йорк дар санъат, мусиқа, рассомию наққошӣ ва адабиёт, иқтисоду сиёсат роҳнамои кишвар аст. Аглаб Нью-Йоркро Вавилони замона меноманд, зеро дар он намояндагони беш аз 100 миллат зиндагӣ мекунанд. Ҷамоатҳои ба ном африкаш амрикоӣ, ирландӣ, яҳудӣ, итолиёвӣ, чиноҳ ва дар ин авохир «русӣ» (тахти ин ном бештар одамони аз собиқ шӯравӣ омадаро дар назар доранд) аксариятро ташкил менамоянд. Нью-Йорк аёлоти дуюмест, ки конститутсияро қабул ва тасдиқ кардааст. Сокинони он барои ба даст овардани истиқлол саҳми арзанда гузоштаанд. Дар ҳудуди штат бо қӯшунҳои шоҳии инглиз беш аз 100 набард ба амал омадааст. Оҳиста-оҳиста Нью-Йорк ба оҳанрабои ба худ хосе табдил мёебад, ки сиёсат, иқтисод ва муомилоти Амрикоро мутамарказ мегардонад. Уолл-Стрит кайҳони шӯҳрати маркази молияи ҷаҳонро ба даст овардааст. Биржаи машҳури Фадӣ маҳз дар ҳамин ҷо воқеъ аст, ки тағйироти хурдтарини он ҳамоно дар тамоми марказҳои ҷаҳон акси садо медиҳад. Нью-Йорк яке аз марказҳои университетҳои Амрикост. Дар худи шаҳр университетҳои Колумбия ва Нью-Йорк воқеанд, ки аз қатори даҳ донишгоҳи беҳтаринанд. Ба ғайр аз ин, дар штати Нью-Йорк шохобчаи васеи университет ва коллежҳои шаҳрӣ мавҷуданд.

Ба ғайр аз Ҳайкали Озодӣ, қиёфаи архитектурии ҳозираи Нью-Йорк аз тарафи меъморони машҳури асри XX бунёд гардидааст. Дар ин ҷо Валтер Гроппиус, Мис ван дер Роэ, Фрэнк Алайд Райт кору эҷод кардаанд. Гулчини асарҳои бадеӣ, толорҳои консертӣ ва театрҳои машҳури он шӯҳрати Нью-Йоркро афзун гардондаанд. Вашингтон пойтахти аслии Амрико бошад ҳам, Нью-Йоркро ҳам пойтахти дипломатии дунё меноманд. Дар ин ҷо ба ғайр аз 100 консулгариҳои мамлакатҳои дунё, Созмони Милали Муттаҳид ҳам ҷойгир аст. Бинои СММ дар Ист-Ривер — яке аз машҳуртарин дар рӯи замин аст. Нью-Йорк штати саноаташ ба дараҷаи баланд тараққикарда мебошад. Дар ин ҷо автомобилҳоро васл мекунанд, барои ҳавопаймоҳо қисмҳои эҳтиётӣ месозанд, аслиҳаи ҷангӣ истеҳсол менамоянд, либосу афзоли пой медӯзанд. Дар ин ҷо бисёр фабрикаҳои заргарӣ, корхонаҳои озуқаворӣ комбинатҳои мебел мавҷуданд. Дар як тарафи Манхеттени машҳур фабрика ва дигар корхонаҳое ҳастанд, ки дар биноҳои 10-15 ошёна ҷой гирифтаанд. Қариб тамоми кори нашриётӣ дар ин шаҳр мутамарказонида шудааст. Аз чӣ истеҳсол шудан дар Нью-Йорк, чӣ истеҳсол нашуданашро шумурдан осонтар аст. Молиёти фурӯши маҳсулот дар ин штат дар Амрико баландтарин аст. Вале номгӯи маҳсулоти истеҳсолшаванда, Нью-Йоркро ба қатори сермуштаритарин марказҳои савдои ҷаҳон баровардааст. Дар бораи Нью-Йорк ҳикоя карда, дар бораи ҷамоаи «русӣ»-и он нагуфтан хато мебуд. Ин дар боло зикраш рафт «русӣ» ин маънои ҷамоаи аз собиқ ҷамоҳири шӯравӣ баромадаро мегӯянд. Ононе, ки аз собиқ Шӯравӣ омадаанд, аз ҳама бештар дар минтақаи Брайтон-Бич зиндагӣ мекунанд. Беҳуда нест, ки амрикоиҳо онро «Одессаи хурд» меноманд. Аз рӯи маълумотномаҳо дар ин ҷо қариб 30 ҳазор ҳамватанони мо зиндагӣ мекунанд, вале ин маълумотҳо аниқ нестанд. Шояд шумораи онҳо ба таги 50 ҳазор расида бошад. Инчунин дар минтақаҳои Бруклини ноҳияи Бенсонхерст ва Боро-парк миқдори зиёди ҳамватанони собиқ зиндагӣ ба сар мебаранд. «Колонияҳои калони» русҳо дар Вашингтон-Хайтсӣ Манхеттен ва Форест Хиллси ноҳияи Квинс зиндагӣ мекунанд. Ҳамватанони собиқ ба муҳити атроф омезиш ёфта, на танҳо барои манфиати худ кор мекунанд, балки ба шаҳр ҳам нафъ мерасонанд. Дар дигар қисматҳои штат ҳам собиқ шӯравиҳо ҳастанд. Масалан дар Лонч Айленд, Рочестер, Буфало, Толедо ва Олбани. Танҳо дар Нью-Йорк алҳол беш аз 20 номгӯй рӯзномаҳо, барномаҳои радио ва телевизион ба забони русӣ интишор мешаванд. Дар мағозаи калони китобфурӯшии Бруклин китобҳои навтарине, ки дар Русия баромадаанду то ҳол рангашон хушк нашудааст, ёфтан мумкин. Ба ғайр аз ин нашриётҳои кириллиҳуруфоти русизабони Нью-Йорк ҳам бисёр китобҳои русӣ чоп мекунанд. Дар ҳамон мағозаи калон танҳо шумораи хидматгузорону машваратчиён аз 25 нафар зиёд, соҳаи китобҳо ҳам нисбат ба китобҳои амрикоӣ хеле арзон аст. Боз дигар мағозаҳои фурӯши китобҳои русӣ зиёданд.

Нью-Йорк хиёбон, булвар, кӯчаҳои зиёде дорад. Агар онҳоро номгузорӣ кунанд, яқин аст, ки пайдо кардани ягон сӯроға душвориҳои зиёде ба вуҷуд меоварад. Аз ин хотир кӯча — стритҳоро ба беш аз 130 ва авенюҳоро (кӯча, хиёбон) ба ёздаҳ тақсим кардаанд. Ба стрити 15 омада, аз ҳамон хат поёнтар равед, стрити 16, 17, 18, болотар равед стритҳои 14, 12, 11 ва ҳоказо. Ин стритҳоро — авенюҳо миёнабур карда мегузаранд. Рақами 13-ро ёдовар нашудам. Дар Амрико кӯчаву манзилҳо ин рақамро надоранд. Дар осмонхарошҳо ҳам ошёнаи сездаҳум нест. Ба чунин шумора хона, ё квартира ҳам вуҷуд надорад.

Фардои рӯзи рафтанам, яке аз рӯзҳои моҳи маи соли 2000, ба Бруклин рафтем. Борони баҳорон меборид. Дар ин маҳаллаи русзабонон лаҳҷаи одессагии забони русӣ ҳукмфармо буд. Рекламаю эълонҳо ва тоблуҳо ҳам ба ҳарфҳои калони кириллӣ русӣ навишта шудаанд. Ба мағозаи чатрафурӯшӣ даромадем. Марде писарамро дида, ба забони ӯзбекӣ, ҳатто бо лаҳҷаи Тошканд ҳолпурсӣ кард. Нақл кард, ки дар Тошканд зиндагӣ кардааст, худаш аз ӯзбекҳои Чин аст. Дар Бруклин на танҳо русҳо яҳудиён, ӯзбекҳо, тоҷикон, дигар миллатҳои собиқ шӯравӣ зиндагӣ мекардаанд. Фурӯшандагони мағозаҳои молҳои саноатӣ, хӯрокворӣ, сабзавоту мевафурӯшӣ, ғурфаҳои рӯзномафурӯшӣ ҳама русзабонанд. Дар Нью-Йорк ресторанҳои Самарқанд, Тоҷикистон, Наргис ва ғайра ҳастанд. Хӯрокҳои миллии худамон, нонҳои Самарқанд, палав, самбӯса, лағмон, мампар, кабоб, манту фармуда мепазанд. Ресторанҳои русӣ, ҷопонӣ, чинӣ, курёӣ, итолиёвӣ, ҳинду ва ғайра зиёданд. Намояндагони ҳар як миллат ресторанҳои худро доранд.

Аз нигоҳи аввал Нью-Йорк ба назарам назар ба шаҳрҳои Аврупо сермағал, бесаранҷом, ҳатто бетартибтар намуд. Масалан, дар кӯчаю хиёбонҳои шаҳрҳои Аврупо симчӯбаю катҳои ҳавоии баркгузарониро намебинед. Дар Нью-Йорк азони худамон барин, ҳама ҷо симчӯбаву хатти ҳавоии барқу телефон аст, баъзе ҷойҳо симҳо овезону кандаву парешонанд. Бо вуҷуди ин ҳукумати шаҳр ба вазъи экологӣ, тозагӣ эътибори авалиндараҷа медиҳад. Гарчи аҳолии шаҳр аз назари маданият дар пояи гуногунанду ҳар ҷо — ҳар ҷо партовҳои сигор, зарфҳои полиэтиленӣ, коғазпораҳо менамоянд, кӯчаву хиёбонҳоро зуд-зуд тоза карда меистанд.

Дар Нью-Йорк таззодеро мебинед. Агар ноҳияи Манхеттен ҳама осмонхарошҳо бошад, дар байни онҳо иморатҳои 5-6 ошёна ҳам кам нестанд. Дар баъзе ҷойҳои канортар ҳавлиҳои як-дуошёна ҳам ба назар мерасанд. Аммо аз байн бурдани онҳо танҳо ба розигии соҳибхона имконпазир аст. Ҳатто президент ҳам ҳуқуқ надорад онҳоро аз байн барад.

Қайд кардем, ки Ҳайкали Озодӣ рамзи истиқлол, демократия аст. Бунёди аҷоиб аст. 100-солагии истиқлоли ИМА фаро мерасид. Гурӯҳи олимон, рассомон ва ходимони ҷамъиятии Фаронса ҳамчун тӯҳфа Ҳайкали Озодиро барпо намуда, дар хоки соҳибҷашн монданро ба нақша гирифтанд. Ҳайкалтарош Фредерик - Очюст Бартолди баҳри амалӣ гардондани ин нақшаи барҷаста пардохт. Соли 1871 ӯ ба тамошои Дунёи нав рафта, барои монументи ёдгорие, ки тимсоли Озодӣ буд, дар ҷазираи на он қадар калони Беллоу ҷой интихоб кард. Соли 1874 Бартолди кор сар кард. Ҷолиб аст, ки аввалин модели гилини монумент модари ҳайкалтарош буд. Дар таҳияи устухонбандии ҳайкал ба Бартолди муҳандис Бостав Эйфел кӯмак расонд, ки сонитар бо бурҷи дар Пориж сохтааш машҳур гардид. Ҳоло онро Бурҷи Эйфел меноманд. Маҳз Эйфел конструксияи мураккаби пӯлодии ҳайкалро сохтааст. Нархи ҳайкал аз сабаби душвориҳои ба миёномадаи техникӣ соли 1874 чаҳорсад ҳазор доллар муайян гардид. Соли 1884 рӯзи истиқлоли ИМА — 4 июл дар тантанаҳо ба ин муносибат бахшидашуда эълон гардид, ки ҳайкал тӯҳфаи халқи Фаронса ба амрикоиён аст. Баҳори соли оянда ҳайкал дар киштии ҳарбии Фаронса ба Нью-Йорк расонда шуд. Вазни он 225 тонна буд. Аммо пояи ҳайкал то ба ҳол омода набуд. Аз сабаби нарасидани маблағ сохтмон кашол мёёфт. Даъватҳои кӯмаки молӣ расондан суд набахшиданд. Ин буд, ки ба омма журналист, ношири рӯзномаи «Нью-Йорк уорлд» Ҷозеф Пумитсер муроҷиат кард. Дар мақолаи ғазаболуди худ ба Нью-Йоркиёну сарватмандон муроҷиат карда гуфт, ки меҳри ба пул доштаи онҳо аз меҳри Ватан тавонотару болотар аст. Тири рӯҳшиноси аҷоиб Пулитсер ба нишон расид. Ӯ ваъда дод, ки қатъӣ назар аз миқдори пул номи ҳамаи саҳмгузоронро дар рӯзнома эълон менамояд. Ҳамин тариқ мурод ҳосил гардид. Рӯзи 28 октябри соли 1886 ид эълон шуд. Президент Гровер Кливленд онро тантанавор кушод. Дар ин тантана садҳо ҳазор иштирок намуданд. Тахти 21 каррат тӯппарронӣ пардаи ҳайкал поин афтода, машъала фурӯзон шуд. Ин масъалаи Озодӣ рамзи орзую омоли миллионҳо одамон гардид. Лифт тамошогаронро ба баландии пояи ҳайкали Озодӣ мерасонад, аз ин ҷо ҳафт нур ба тоҷ равона карда шудааст, ки рамзи ҳафт қитъа мебошанд. Аз поя ба боло зинапояи гардон мебарад (170 зина). Дар ин ҷо майдони тамошо буда, аз он панорамаи бандари Нью-Йорк намоён мешавад. Андозаю миқёси ҳайкали Озодӣ хеле калон аст: баландиаш 151 фут (қариб 46 метр), бо пояаш боз ба 89 фут (27 метр) баландтар аст. Машъала аз поя дар масофаи 305 фут (93 метр) воқест. Дар поя суханон аз сонетои Эмма Лазарус нигошта шудаанд: «Назди ман оед хасташудагон, оед бадбахтону фақирон, оед ба ночорӣ афтодагон, оед ҳамаи ташнагони хотирҷамъӣ».

Нью-Йорк ва умуман ҳамаи амрикоиҳо ин осори атиқаи худро дӯст медоранд, бо он мебооланду ифтихор мекунанд. Акси ҳайкали Озодиро дар ҳама чиз мебинед. Дар ороиши хона, театр, донишгоҳҳо, иншоотҳо, пироҳанҳо, либосворӣ, мошинҳо, зарфҳо ва умуман ҳама чизҳо. Нью-Йоркиҳо беш аз 114 сол ҳайкали Озодиро пеш аз ҳама моли худ, ифтихори худ медонистанд. Аммо дар ибтидои асри нав аҳолии штати Нью-Ҷерсӣ ба ҷазирае, ки ҳайкали Озодӣ истодааст, даъво карда, Нью-Йоркиҳоро ба суд доданд. Қазоват хеле давом кард. Кашмакашиҳо кашол ёфтанд ва билохира суди одил даъвои аҳолии штати Нью- Ҷерсиро ҳаққонӣ донист. Чун ҷазираи ҳайкали Озодӣ дар ҳудуди марзи штати Нью-Ҷерсӣ воқеъ аст, он пеш аз ҳама моли аҳолии ин штат мебошад. Бо вуҷуди ин ҳайкали Озодӣ — рамзи озодист. Вай на танҳо ба аҳолии Нью-Ҷерсӣ, ё Нью - Йорк, балки ба тамоми аҳолии Амрико, ҳамчун асари нодиру бебаҳо ба тамоми инсоният тааллуқ дорад. Ниҳоят Озодӣ орзую омоли тамоми оламиён аст.

(Давом дорад).

Чормағз — даромади нағз

Ман барои воқиф шудан аз таҷрибаи гаронбаҳое, ки дар ҷабҳаҳои деҳқонӣ, чорвопарвариву агросаноатӣ дар давлатҳои хориҷӣ амалӣ мешаванд, саъю ҳаракат мекунам. Навгониҳои илмию техникие, ки дар ин соҳаҳо истифода мегарданд, низ рағбатангезанд. Ин аст, ки манбаи дахлдор, рӯзномаю маҷаллаҳои зарурирo мавриди омӯзиш ва мутолиа қарор медиҳам. Ба қарибӣ дар бораи чормағзи юнонӣ, маҳсулоти мухталифе, ки аз он таҳия мегардад, қисмати вай дар бозори дохилӣ ва ҷаҳонӣ маводи аҷиберо қироат кардам.

Ҳиндустон, Чин, Молдова ва Бразилиё аз ҷумлаи кишварҳое ба ҳисоб мерафтаанд, ки чормағзи юнониро аз ҳама бештар ба содирот (экспорт) мебароранд. Фаронса, Юнон, Ӯрдун, Австрия, Италия ва Олмон бошанд, харидорони пешдасти ин неъмат будаанд. Кишвари Чин дар ин бобат мақоми алоҳида дорад. Он соли 2000-ум 310 ҳазор тонна чормағзи юнониро ба содирот баровардааст. Агар дар бозори ҷаҳонӣ 2,8 — 3,4 доллари амрикоӣ қимат доштани ҳар як килограмми ин маҳсулотро ба инобат бигирем, рӯшан мегардад, ки Чин танҳо аз ин маҳсулот тақрибан 1 миллиард доллар даромад дидааст.

Чормағзпарварони Ҳиндустон солҳои охир барои беҳтар намудани сифати чормағз саъй доранд. Ин ҳолат сафи харидорони онҳоро афзун менамояд. Ҳоли ҳозир кишварҳои Аврупо ва ИМА ба чормағзи тозакардашудаи Молдова рағбати зиёд доранд. Ҳар як тоннаи чормағзи тозакардашудаи ин мамлакат ба қимати 3500 доллари Амрико фурӯхта мешавад.

Баъд аз қироати ин маълумот як бех чормағзе, ки дар боғи наздиҳавлии мо мерӯяд, ба хотирам зад. Мо онро нӯҳ сол муқаддам нишонда будем. Бинобар навъи хуб будан, ё худ шояд «ҷои» худро ёфтанаш он зуд авҷ гирифт ва аллакай дар соли чаҳоруми «нишона» дод. Солҳои баъдӣ аз ҳафт то панҷоҳ кило ҳосил медодагӣ шуд. Соли равон мо аз он беш аз ҳафтод кило чормағз гирифтем.

Ҳамчунин доманаҳои кӯҳистон, дараву сойҳо, мавзеъҳои холии кишвари бепоёнамонро ба ёд овардам. Охир намешавад, ки дар ин мавзеъҳои холиву барои парвариши чормағз қулайро истифода бурд.

Маҳз ана ҳамин андешаҳо маро ба навиштани ин чанд мулоҳизаҳои шахсӣ водор карданд.

Инак, бисту ҳашт сол аст, ки дар идораи рӯзномаи «Қишлоқ ҳаёти». («Рӯзгори деҳот») кор мекунам ва бинобар тақозои хизмат ба гӯшаву канорҳои гуногуни мамлакатамон сафар кардаам. Қаламрави ҷумҳурияти мо аз кӯҳсор, доманаҳои кӯҳӣ, талу теппаҳо, сою дараҳои сер обу хуш боду ҳаво сарватманд аст.

Ин гуна манзараҳо бахусус дар ҳудуди вилоятҳои Тошканд, Намангон, Фарғона, Самарқанд, Ҷиззах, Навоӣ, Сирдарё, Қашқадарё ва Сурхондарё фаровонанд. Ана як мисол. Агар дар қаламрави ноҳияҳои Деҳқонобод, Ғузор, Яккабоғ, Шаҳрисабз, Китоби вилояти Қашқадарё ё худ ноҳияҳои Ургуту Самарқанди вилояти Самарқанд сафарӣ бошед, поёни чунин мавзеъҳои дилфиребу киштбоброро намеёбед. Ва бовар мекунед, ки табиати диёри мо, воқеъан фусункору нотакрор аст. Дар ана ҳамин минтақаҳои наздикӯҳӣ ё доманакӯҳҳо ҳар ҷо ҳар ҷо ба чормағззор ё худ пистазорону дарахтони мевадору бемеваи гуногун дуҷор меоед. Эҳсос менамоед, ки онҳо манбаъи фаровони ҳавои софу тоза мебошанд.

Баробари ин қитъаҳои зиёдеро хоҳед дид, ки тамоман холианд, дар онҳо ҳеҷ гуна навъи дарахт: хоҳ ҳосилдор бошад ва хоҳ беҳосил вуҷуд надоранд. Беихтиёр «дар ин қитъаҳои холӣ ҳам чормағззоронро бунёд кардан ва обу ҳавои мамлакатро боз ҳам беҳтару мусаффотар намудан мумкин-ку?!» барин андешаҳо аз дилатон мегузаранд.

Чун одат дар ноҳияҳои кӯҳӣ аҳолӣ зич зиндагӣ мекунад. Бинобар дар ҳамин минтақа кам будани ҷои кор бисёр ҷавонон барои дарёфти қути лоямут маҷбуранд ба шаҳрҳо раванд. Баъзеи онҳо кор меёбанд, баъзеи дигар сарсону саргардонанд ва ягон хел манбаъи даромад надоранд. Қисмати маълуми чунин одамонро метавон ба парвариши чормағз ҷалб намуд. Ин корро дар ноҳияҳои Сариосиёву Бойсун, Қӯшработу Нурато, Бахмалу Фориш, Зомину Бӯстонлиқ, Паркенду Оҳангарон, Попу Косонсой ва дигар минтақаҳои кӯҳӣ бо кӯмаки ҷунбиши иҷтимоии ҷавонон — «Камолот», шӯъбаҳои бонкии «Бизнес — фонд», бонкҳои тиҷоратӣ, ширкатҳо, хоҷагиҳои ҷангалпарварӣ ва дастгириву пуштбонии ҳокимиятҳо метавон ба роҳ монд. Барои амалӣ намудани ин кор дар ҳудуди ноҳия корхонаи хурде таъсис додан мумкин аст. Бинобар ҳаҷми кор ва амалиёт сафи кормандони он мумкин аст зиёд ё камтар бошад. Гурӯҳе, ки аз мутахассисон ва боғпарварони соҳибтаҷриба иборатанд, мавзеъҳои холиеро, ки барои бунёд намудани чормағззор мувофиқ ва мусоиданд муайян месозанд, кормандони корхонаи хурд бошанд дар ҷойҳои таъиншуда ба тартиби ягона ё худ раддаи ниҳолҳои чормағз менишонанд. Албатта, дар ин маврид ҳолати обёрии ин кӯчатҳо ҳам бояд ба назари эътибор гирифта шавад. Ин қитъаҳои замин ба ҷамоаи корхонаи хурд ба муддати дароз ҳамчун иҷора дода мешаванд. Ҳамчунин ба он аз ҷониби бонк ба мӯҳлати ҳафт — ҳашт сол барои ба по истодану корро ба роҳ гузоштанаш бояд қарзи имтиёзнок дода шавад. Баъд аз бунёд кардани чормағззору дар дараҳо нишондани ин қабил дарахтон кормандони корхона ба парваришу нигоҳубини онҳо маҳдуд мешаванд. Саъй менамоянд, ки ниҳолҳо аз ҳар гуна касалиҳо эмин бошанд. Дар ин давр кори аъзои ҷамоа нисбатан камтар аст. Яъне имконият доранд, ки бар иловаи кори асосӣ бо деҳқонӣ ё ягон касби дигар машғул бошанд. Ин дар бобати худ таъминкунӣ бо маблағ ҳам аҳамияти муҳим дорад.

(Давомаш дар саҳифаи 4.)

Чормағз — даромади нағз

(Аввалаш дар саҳифаи 3.)

Бо ба амал ҷорӣ намудани ин бизнес — лоиҳа се муаммои иҷтимоию иқтисодӣ ҳаллу фасл мегардад. Аввалан, захираҳои меҳнатӣ ба кор ҷалб карда мешаванд. Дуввум, қитъаҳои бекорхобида истифода мегарданд ва табиат бо либоси сабз фаро гирифта мешаваду мувозинати он пойдор мемонад. Сонияи, ҳаҷми истеҳсоли ин неъмати бахосият зиёд мегардад, имконияти ба содирот баровардани он меафзояд. Раисҷумҳур Ислом Каримов ба пешрафти кишвар таъсири муҳим доштани рушду тараққӣ додани бизнеси хурду миёнаро гаштаю баргашта таъкид менамояд. Моро зарур аст, ки нишондодҳои Президентро роҳнамои кори худ донем ва бизнес — лоиҳаҳои дар боло зикраш рафтаро ҳар чи бештар ба ҳаёт ҷорӣ намоем.

Замини Ўзбекистон ҷаннатмисол аст. Ба кадом як гўшаи он назар наафканед, руҳатон болидаву дилатон хушнуд мегардад. Дар даштҳои нопайдоканори он, ки миллионҳо гектарро ташкил медиҳанд, бузу гўсфанд, аспу шутур парвариш меёбанд, аз онҳо пўсти гаронбаҳои қарокўлӣ, гўшту пашм ва бисёр дигар маҳсулоти баарзиш истеҳсол мешаванд, дар ин саҳроҳои беканор гиёҳҳои доруворӣ мерўянд. Кўлу ҳавзҳои кишвар манбаъи бамонанди моҳиву мўинаҳои қиматбаҳо ҳастанд. Кўҳу сангҳое, ки дар назари аввал бесуд ҳам дар асл хазинаи бузурганд. Дар олам кишварҳое ҳам ҳастанд, ки дар ҳудуди онҳо рег, сангу шағал низ нест, ин мамлакатҳо маҳз ба чунин мавод ниёз доранд. Замини мо сарвати бебаҳои гранит, санги мармар ва боз бисёр дигар маводҳои бинокорӣ аст. Ҷумҳурии Қароқалпоқистон, вилоятҳои Навой, Қашқадарё, Сурхондарё, Ҷиззах, Тошканд ва ғайра макони чунин хазинаҳо мебошанд. Кирмакпарварӣ, паррандапарварӣ, асалпарварӣ...Ин хазинаҳоро ба шумурдан наметавон номбар кард.

Сарвати зеризаминӣ, боигариҳои аз лалмикорӣ ва заминҳои обёришаванда ба даст меомада аз доираи таърифу тавсиф берунанд. Хулоса, аз ҳар як қитъаи кишвар, ҳар як соҳаи фаъолият дар он агар аз вай оқилона ва бомаврид истифода шаванд, хазина андар хазина ҳастанд. Чуноне ки ба баста нашудани чашми чашмаҳо саъй дорем, ба аз эътибор дур намондани ҳар як хазина ҳам бояд ҷидду ҷаҳд намоем.

Вақте аз ин хусус андеша меронем, боз минтақаҳои кўҳӣ ва наздикўҳӣ, ҷўву рўдхонаҳое, ки аз ҳазорҳо чашмаҳо ба ҳам меоянд, пеши назарамон ҷилвагар мегарданд. Қисми асосии ин гуна ҳудудҳо дар тасарруфи сарраёсати хоҷагии ҷангалпарварӣ мебошанд. Заминҳое, ки бо роҳи табииву маданӣ ба ҷангалҳо бадал ёфтаанд, 2,379 ҳазор гектарро ташкил медиҳанд. Аз ҷумла, чормағззороне мавҷуданд, ки бо роҳи ёбой ё дасти инсон бунёд гардидаанд. Баробари ин ҳазорҳо гектар замине, ки қобили дарахтзор шудан мебошанд, то ҳол холианд. Дар барномаи хоҷагии ҷангалпарварии Ўзбекистон барои ривоҷ додани соҳа дар солҳои 2000 — 2005-ум дар 3 - 4 ҳазор гектар замин бунёд намудани чормағззор, бодомзор, пистазорҳои нав мавҷуд аст. Дар ин бобат як қатор тадбирҳо андешида мешаванд. Агар миқёси корҳо васеъ карда шавад, имконияти ба даҳ — понздаҳ баробар афзудани нишондиҳандаи болоӣ ҳаст.

Бояд эътироф намоем, ки нигоҳ доштани мувозинати табиӣ, таъмини покии ҳаво, мубориза ба муқобили муфлисшавии хок, муҳофизати олами ҳайвоноту наботот ва ғайри аз вазифаҳои аввалиндараҷаи сохтори хоҷагии ҷангалпарварӣ мебошанд. Баробари ин аз хазинаи бебаҳое чун ҷангал то ҳадди имкон хубтар истифода бурдану ба дастурхони халқи кишвар нозу неъматҳои мухталиф пешкаш кардан, барои тиббиёт гиёҳҳои доруворӣ расонда додан, хазинаҳои заруририро барои соҳаҳои дигар ҳар чи бештар расондан низ аз вазифаҳои масъулиятноки ин сохтор маҳсуб мегарданд. Мутаассифона, баъзе хоҷагиҳои ҷангалпарварӣ дар парвариши дарахтони мевадор, аз ҷумла чормағз, сари вақт озуқонидану аз ҳашароти зараррасон муҳофизат намудани онҳо беэътиборӣ мекунанд, корашон мувофиқи тақозои замон нест.

Бинобар сари вақт нагузаронидани тадбирҳои агротехникӣ ва зиёда аз он авҷ гирифтани бесарусомонӣ миқдор ва ҳаҷми маҳсулот кам мегардад. Аз ҳама бад он аст, ки бинобар бепарвоӣ ва авҷи талаву тороҷгарӣ миқдори ҳосил нисбати ҳар як бех дарахт хеле паст мебошад. Мувофиқи маълумоти сарраёсати хоҷагии ҷангалпарварӣ дар хоҷагиҳои сохтори мазкур соли 1998 — 105, соли 1999 — 50,3, соли 2000 бошад 147 тонна чормағз ҷамъоварӣ шудааст. Ин ҳамагӣ 1,5 — 2 фоизи нишондиҳандаи ба ин маҳсулоти дахлдори тамоми хоҷагиҳои мамлакат мебошад. Ҳол он ки қисмати зиёди чормағззори ҷумҳурият дар тасарруфи Сарраёсати хоҷагии ҷангалпарварист. Сари вақт гузаронидани тадбирҳои агротехникӣ, афзун намудани ҳосилнокӣ, ба беҳтар кардани сифати чормағз муваффақ гардидан тақозо дорад, ки ба ин соҳа нерўи корӣ бештар ҷалб карда шавад, манфиатдорӣ афзояд, эҳсоси ҷавобгарӣ зиёд гардад, тадбиркорие, ки бо усули ба иҷорагирӣ такя менамояд, равнақ ёбад.

Ин неъмат чун бодом, писта, фундуқ ба оилаи чормағзмеваҳо мансуб аст. Дар бисёр минтақаҳои мамлакатамон барои истеҳсоли чормағз, бодому писта шароити мусоиди табииву иқлимӣ мавҷуд аст. Акнун саволе ба миён меояд. Мо аз ин имконият чӣ хел истифода мебарем? Барои ба ин савол ҷавоби асоснок пайдо намудан мо ба вазорати Макроиқтисодиёт ва омор муроҷиат намудем. Баъд аз таҳлили ҳуҷҷате, ки аз ҷониби мутахассисони департаменти омори давлатӣ таҳия шудааст, равшан гардид, ки имкониятҳо ба дараҷаи зарурӣ истифода нашудаанд.

Барои собит намудани фикри худ чанд далел меоварем. Соли 2000-ум аз 8,7 ҳазор гектар замини тамоми хоҷагиҳои ба ин тоифа мансуби ҷумҳурият 7,5 ҳазор тонна чормағзи юнонӣ, бодом ва писта ҷамъоварӣ шудааст. Яъне аз ҳар гектар андар як 862 килограммӣ ҳосил бардоштаанд. Агар дар ҳар гектар 80 — 100 бех чормағз, 140 — 170 бех бодому писта рўиданашро ба инобат бигирем, ҳосили як бех дарахт ба 7 килограмм ҳам намерасад. Агар ин нишондиҳандаро бо пиставу бодом нисбат диҳем, шояд каме мувофиқат бикунад, вале қисми бисёри масоҳати дар боло зикраш рафтаро чормағззор ташкил медиҳад ва он гувоҳи хеле паст будани ҳосилнокӣ аст. Ташвишовар аст, ки дар вилоятҳои Фарғона, Самарқанд ва Тошканд ҳосилнокии дарахтони чормағзмева аз нишондиҳандаи миёнаи ҷумҳурият ҳам анқариб ду баробар камтар мебошад.

Ғайр аз минтақаҳои кўҳистон дар дигар мавзеъҳо — шаҳрҳо, маркази ноҳияҳо, деҳот ҳам имкониятҳои истеҳсоли чормағз ҳаст. Дар даҳаҳои истиқоматӣ зиёд намудани ин дарахт суди бисёр меоварад. Дар хоҷагиҳои хонаҳои истиқоматии серошёна чи қадар заминҳои ҳосилхез холӣ истодаанд ё худ бо дарахтони бемева пўшидаанд. Дар лаби роҳҳо ва дохили ҳавлиҳои маҳаллаҳое, ки хонаҳои якошёна доранд, коштани ниҳолҳои чормағз ба мақсад мувофиқ аст.

Аз қадимулайём мардуми мо ба парвариши чормағз беҳуда дил набастаанд. Зеро 100 — 150 килограмм чормағз имкон додааст, ки дар дастархони хонавода тамоми чаҳор фасли сол ғизои нерўбахшу муфид бошад. Агар ширкатҳо, хоҷагиҳои фермерӣ ва деҳқонӣ дар лаби ҷўю анҳор, роҳу кўчаҳо, заминҳои аз кишти дигар озод чормағз коранд, барои фаровонӣ хизмати шоиста мекунанд. Мо меҳоҳем ягон ваҷаб замини саховатмандамон, ки аз нуру шуъои офтоби мунир баҳраманд аст, холӣ намонад, зоеъ нагардад.

С. САИДАЛИЕВ,
ҷонишини сармуҳаррири «Қишлоқ ҳаётӣ».

Маскани ҳунаромўзӣ

Маркази эҷодиёти техникии хонандагон, ки дар назди шўъбаи таълими халқи шаҳри Фарғона арзи вуҷуд мекунад, аз рўи самтҳои бадеӣ, эҷодиёти техникӣ ва санъати амалии халқ фаъолият пеш бурда, мунтазам машғулиятҳо мегузаронад. Мақсади асосии аҳли меҳнати он тарбияи ҷавонони иқтидорнок ва омўзондани сирру асрори ҳунарҳои мухталиф ба онҳост. Дар ин ҷо 24 маҳфил фаъолият пеш мебарад ва машғулиятҳоро омўзгорону мураббиёни номдор мегузаронанд.

Ҳоли ҳозир дар маркази мазкур 1210 нафар муҳассил сирру асрори ҳунарҳои мухталифро меомўзанд. Онҳо баъди таҳсил дар мактаби ҳамагонӣ ба маҳфилҳои дўстдоштаи худ омада, дониши назариявии худро дар амал мустаҳкам мекунанд. Ба онҳо омўзгорон ва ҳунармандони номдор сабақ медиҳанд ва номҳои Момохон Анорбоева, Владимир Комлев, Зафарҷон Халиловро бо ҳурмату эҳтироми махсус ба забон мегиранд.

Дар сурат: сардари маҳфили бофандагии Маркази эҷодиёти техникӣ **Момохон АНОРБОЕВА** ҳини машғулият.

Аксбардор: Муқимҷон ҚОДИРОВ. (ЎзА).

Гуфтугўйи тамаддунҳо

Қиссаи ҳиротии Ҷон Бейли ва Вероника

Дар тўли солҳои истиқлоли Ўзбекистон мо шоҳиди бевоситаи бисёр анҷуманҳо, ҷашнвораҳои бонуфузи байналмилалӣ, мусобиқаҳои ҷаҳонии варзишӣ шудем. Дар Самарқанди бостонӣ баргузор шудани ҷашнвораи якум, дуюм ва сеюми «Таронаҳои Шарқ» шахсан барои банда воқеаҳои муҳиму фаромўшнопазир ба ҳисоб мераванд. Ин ҷашнвораи мусиқии байналмилалӣ, ки аз соли 1997 инҷониб зарфи ҳар ду сол як маротиба баргузор мешавад, умедворем умри зиёд хоҳад дид.

Камина дар ҳар се ҷашнвораи «Таронаҳои Шарқ» ба сифати хабарнигори радиои байналмилалии Ўзбекистон иштирок намуда, ҳар бора шоҳиди гуфтугў бо Томас Оггери олмонии ҷангнавоз дар бораи Мавлавӣ ва мусиқии Шарқ ҳеҷ аз ёдам намеравад. Ё сўҳбати Ҷон Дюринги фаронсавӣ аз хусуси Шашмақом, таронаҳои ҷашнии тоҷикӣ. Ҳамин зайл мусоҳиба бо профессори Донишгоҳи Токиои Япония Генучи Тзуге, ки ба форсӣ хуб ҳарф мезад, албатта фаромўшнопазиранд.

Дар ҷашнвораи сеюми «Таронаҳои Шарқ», ки дар остонаи даҳумин солгарди истиқлоли Ўзбекистон баргузор шуд, аз Англия мусиқидонҳои варзида Ҷон Бейли ва Вероника Дабледей ташриф оварданд. Таърих аҷаб ҳакамест. Вақте аз минбари анҷумани илмии ҷашнвораи «Таронаҳои Шарқ» ҷаноб Ҷон Бейли ва Вероника хонум аз хусуси ҳифз намудани ҳунари

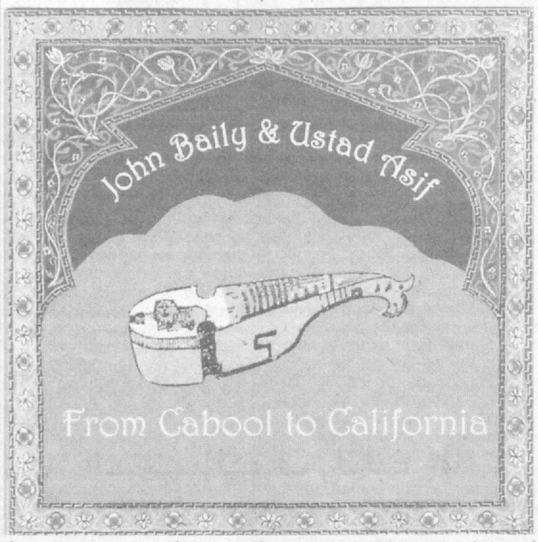

базми пуршукўҳу беназири мусиқиву суруд, анҷуманҳои илмии амалие шудаам. Дар он фестивал аз чаҳор гўшаи дунё мусиқидонҳо, мутрибон ва ҳофизони варзида дар як саҳн — майдони таърихии Регистон гирди ҳам омада, ба забони таронаи шарқӣ бо ҳам гуфтугў мекарданд, дўсту рафиқ мешуданд. Гуфтугўю муколамаи тамаддунҳоро дар як ҷо дида кас беихтиёр мегўяд: ин дунёе, ки мо азимаш медонем, ки чӣ қадар кўчак будааст!

Бароям хеле масарратбахш буд, ки аз байни иштироккунандагони ҷашнвораҳои ҳам якум ва ҳам дуюму сеюм ҳунарпешагон ва мусиқидонҳое вохўрдам, ки худ урупоитабор бошанд, ҳам ба забони форсии тоҷикӣ гап мезаданд. Масалан, овозхонӣ ва мусиқии афғонҳо дарднок ҳарф мезаданд, дар хоки Афғонистон ҷабру зулми толибҳо бар аҳли санъат ба нуқтаи олӣ баромада буд. Вақте Вероника хонум дойраро ба даст гирифта дубайтиҳои афғониро зам-зама менамуд, ё Ҷон Бейли рубоби афғонӣ менавохт, ҳама чапак мезаданд, дар Ҳироту Мазори Шарифу Кобул мусиқӣ барои худи афғонҳо дар зиндон буд.

Ҷон Бейли мегуфт: «Ман навори бисёре аз ситораҳои ҳунари мардумии Ҳиротро дорам, ки шояд дар ҷаҳон касе надошта бошад. Ва илова менамуд: «Тақрибан 350 соат сабти фитани (кассетии) мусиқии Ҳиротро дорам дар Инглистон». Фикр мекунам ду диски лазерӣ, ки ин дилбохтагони мусиқии Шарқ бо номи «Дил ба дил» ва «Аз Кобул то Калифорниё» дар Амрико нашр кардаанду ҳоло аз радиои Тошанд низ садо медиҳанд, имрўз барои афғонҳо низ манбаи омўзишу тақлид аст.

Аввал аз Ҷон Бейли пурсидем:

— Чӣ сабаб шуд, ки шумо ба ҳунари мусиқии Шарқ, аз ҷумла афғонӣ руҷўъ кардед?

Ў ба лаҳҷаи дарии хоси Ҳирот чунин мегўяд:

— Тақрибан 27 сол пеш ман ҳамроҳи хонумам ба Афғонистон рафтем. Ба мусиқии шарқӣ хеле шавқ доштам. Аз радио аз мусиқии Ҳиндустон, Эрон ва кам-кам аз мусиқии Ўзбекистон шунида будам. Мо ду сол дар шаҳри қадимии Ҳирот зиндагӣ кардем. Мо бо супориши ҳукумати Инглистон бояд тадқиқоти мусиқӣ мебурдем. Ман аз устоди дуторӣ Гадо Муҳаммад дутор, аз устод Муҳаммад Умар рубоб ёд гирифтам. Он фитаҳо (кассетаҳо), ки ман сабт кардам, архиви хеле муҳим аст. Чунки дар Афғонистон ғайр аз хонданиҳои мазҳабӣ чизи дигар намондааст. Устодони ҳунари овозхонӣ аз зулми толибҳо ватани худро тарк карданд. Бисёр муҳим аст, ки мусиқӣ дар дохили Афғонистон зинда бошад.

Ман имрўз дар Донишгоҳи Лондон аз мусиқӣ дарс мегўям, профессор ҳастам. Ман аслан намедонам, аз чӣ сабаб мусиқии ғарбиро хуш надорам, инро худо медонад. Вақте факултаро халос кардам, 22-23 сол доштам, рафтам ба Афғонистон. Дар Афғонистон мусиқии дилчаспро шунидам ва то имрўз аз дунболи ин мусиқӣ ҳастам.

Ҷилави сўҳбатро Вероника хонум гирифта, ба дарӣ чунин қисса кард:

— Вақте ки дар Ҳирот будам, хуш доштам, ки мусиқии афғониро ёд бигирам. Аввал ба шавҳарам кўмак кардам: байтҳоро ба лотинӣ навишта, тарҷума мекардам. Аммо кам-кам дойраро ба дасти худ гирифтам. Боре ба як арўсӣ (тўй) рафтам. Ман он вақт нафаҳмидам, ки ин рўз бароям хеле муҳим аст. Ҷон дар он арўсӣ пеши мардакҳо рафта, ман пеши занҳо. Он ҷо дастасози (ансамбли) Зайнаби Ҳиравӣ ҳам омада буд. Ҳиротиҳо расму ривоҷ доштанд, ки дар арўсии занона дастасози занона бошад. Вақте арўсу домод меомаданду ба тахт менишастанд, хонданиии махсуси арўсӣ садо медод. Дар он арўсие, ки рафта будам, Зайнаб Ҳиравӣ аз ман хоҳиш кард, ки ҳар чӣ ёд дорам, бихонам. Зани волӣ ҳам он ҷо нишаста буд. Ў гуфт, ки «хиҷолат накашед, бихонед». Ман он рўз таронаҳоро ғалат хондам. Зайнаб Ҳиравӣ ба ман ёд доду ба шогирдӣ қабул кард. Тақрибан 6-7 моҳ доим ба хонаи ӯ мерафтаму байтҳоро ба китоб (яъне ба дафтар) менавиштам. Гоҳо ба арўсиҳо мерафтему байтҳои собиқа ва навро ёд мегирифтам. Хусусан дар «ширинихўриҳо», ки пеш аз арўсӣ тарафи чошт то соати 7-и шом мегузашт, рафта, байт мехондам. Зайнаби Ҳиравӣ зани меҳрубон буд ва табиати зинда дошт, овозаш дар Ҳирот машҳур буда. Машҳуртарин хонданиии ӯ «Ширин духтари мулло» буд. Ин чорбайтии собиқа хеле муассир аст. Мутаассифона, Зайнаб соли 1985 фавт кард, ин хабарро шунида ғамгин шудам. Худо биёмурзадаш.

Сипас, Вероника хонум дойра ба даст гирифта, аз он таронаҳои арўсии махсуси Ҳиротро, ки дар анҷумани илмӣ хонда буд, барои мо низ иҷро кард. Он тарона «Улан-улан» ном дошт:

Ой улан-улан, ой улан, ой
амон дилбар,
Булбул масти ёр, ёр,
ҷон оғоҷон,
Худо муборак кунад, ёр, ёр!
Ой саллалоҳ ё набӣ, ё набӣ,
дилбар, ё набӣ,
Мушкил кушо, ёр, ёр, ой
оғоҷон, мушкилро осон
кунӣ, ёр,
Ой, сар ба зону магзор,
ой амон, ой дилбар,
Гиря макун зор-зор, ҷон
оғоҷон, ҳукми худо ҳамин
аст,
Ой, шукри худо, ёр, ёр...

Аз Ҷон Бейли боз мепурсам: Ҷашнвораи «Таронаҳои Шарқ» муҳим аст?

Ў чунин ҷавоб гуфт:

— Аз нигоҳи мо бисёр муҳим аст. Ин беҳтарин ҷашнвораи мусиқист. Ин ҷо ман аз тамоми дунё беҳтарин мусиқӣ шунидам. Мардум аз ин тараф, он тарафи дунё омада, ба як ҷой мебошанду мусиқӣ аз ҳар гўшаи дунё гўш мекунанд. Мо ҳама инсон ҳастем.

Ва бар иловаи ҷавоби суоли ман Ҷон Бейли чунин ишора кард:

— Мо вақте дар Ҳирот будем, шунидем, ки дар шимол, бо номи Ўзбекистон ҷойе ҳаст. Ин ҷо шаҳрҳои машҳури Самарқанду Бухоро ҳастанд. Аммо он вақт натавонистем биёему ин шаҳрҳоро бубинем. Чун байни Ўзбекистон ва хориҷ девори баланд буд. Акнун хуш ҳастем, ки Ўзбекистон озод шуда, роҳҳо боз гаштанду мо метавонем бо шумо мулоқот кунем, аз мусиқии шумо гўш кунем. Зиндагие, ки шумо ин ҷо доред, бисёр зиндагии хуб ҳаст. Зинда бод Ўзбекистон!

Дар идомаи сўҳбати ин инсонҳои шариф бояд илова кард, ки Вероника Дабледей дар бораи зиндагии занони Ҳирот китобе ба забони англисӣ навиштааст, ки дар ИМА ва Олмон низ чоп шудааст. Ҷон Бейли ва Вероника ду писар доранд, ки ҳар ду ба мусиқӣ шавқи зиёд доранд.

Ҳангоме ки бо ин ду нафар инсони равшанзамир дар меҳмонхонаи «Афросиёб»-и Самарқанд сўҳбат мекардем, хабарнигори Би-Би-Си Меҳдӣ дастгоҳи аккосиро ҷониби онҳо дошта, аксашонро мегирифт. Мо аз оғои Меҳдӣ хоҳиш карда будем, ки як нусха аз он аксро барои мо фиристад, ки то ин мусоҳибае, ки имрўз насиби муштариёни «Овози тоҷик» шуд, бо он сурат чоп шавад. Аммо мутаассифона он акс ба дасти мо нарасид. Фикр мекунем, ин сўҳбат ҳам чеҳраи он инсонҳоро пеши назари шумо ҳувайдо мекунад.

Ш. САЛИМОВ.

Турфа олам

Вагони парашютдор

Гуфта намешавад. Тайёра фаразан дар даҳ ҳазор метр баландӣ парвоз дорад. Фалокат рух дод. Масалан сўхтор. Ё худ низоми идоракунӣ аз кор баромада, имконияти идора кардани тайёра аз даст рафт ва ё дигар носозии техникӣ рух дода хавфи воқеии ба поён рафтани тайёра ба вуҷуд омад? Дар чунин шароит чӣ гуна рафтор бояд зоҳир намуд ва чӣ гуна роҳи халосиро ҷустан лозим?

— Мусофиронро пурра аз хавфу хатар эмин нигоҳ доштан мумкин аст, — мегўяд ба ин савол хотирҷамъона ҷавоб гардонда лётчик ва ихтироъгар Питер Даймонд, аз иёлати Пенсилванияи Амрико.

Ва барои ифшо кардани ин фикрҳо асос ҳам доштааст. Зеро ба қарибӣ ба ихтироъаш патент гирифтааст. Мувофиқи он салони мусофирон аз вагони қаторае кам фарқ мекунад. Ҳамин ки садама ва ё носозӣ рух дод, вай аз тайёра ҷудо мешавад ва тавассути парашют ба поён роҳ пеш мегирад. Аҷибаш ҳамин аст, ки ин кор ба таври автоматӣ ба иҷро расонда мешавад.

Профессор дузд буд

Донишҷўёни факултаи биологияи Донишгоҳи Лос-Анҷелес аз рафтори лекторашон, профессори соҳаи биология Майкл Димкович ҳамеша дар ҳайрат меафтоданд. Чунки профессор ба лексия мунтазам дер меомад ва дар синфхона хобаш бурда мемонду баъзан аз баҳри гузарондани машғулиятҳо мебаромад. Дар донишгоҳҳои Амрико ба ин ҳаргиз роҳ гузошта намешавад ва донишҷўён ҳаракат мекунанд, ки роҳи халосиро дарёбанд. Аз ин рў донишҷўён вакил интихоб карда, қарор доданд, ки профессорро назорра кунанд.

Яке аз рўзҳо гурўҳи назоратӣ профессорро номаълум аз манзили истиқоматиаш таҳти назорат қарор гирифт. Ниҳоят вай аз манзилаш баромаду дар дасташ портфели калоне дошт. Дере нагузашта ба бинои бонке дохил шуду назораткунандагон дигар ўро пайдо карда натавонистанд.

Вале воқеаи аҷибе рух дод. Назораткунандагон ба мақсади гирифтани маблағ ба бинои бонк дохил шуданд ва дере нагузашта онҳо соҳиби маблағи зарурӣ нашуда, аз дар шахси номаълуми дар даст портфели калон доштаву рўяш бо матои сиёҳ печондашуда ворид гардида, ҳамаро маҷбур сохт, ки ба замин хоб кунанд ва тамоми маблағи дар ҷайбашон бударо ба болои курсӣ гузоранд.

Ҳамин тавр, дар тўли як моҳ рўзномаҳо дар бораи дуздии асрорангез чандин хабарҳо эълон карданду вале дузд дастгир намешуд. Зикр меёфт, ки дузд мудом яккаву танҳо ҳаракат мекунад ва аз ҳамин сабаб дастгир гардиданаш ба душворӣ сурат мегирад.

Ниҳоят дузд дастгир шуд ва маълум гардид, ки вай профессори биологияи Донишгоҳи Лос-Анҷелес Майкл Димкович будааст. Ва сабаби ба дарсдиҳӣ дер мондаашу мудом дар ҳиссу ҳаяҷон буданаш дар дуздиаш будааст.

Дар суд Димкович эътироф намуд, ки якчанд сол муқаддам аз шахсе ба андозаи маблағи калоне қарздор шудааст ва маҷбур шудааст, ки бо ҳамин васила аз он халос шавад. Агар боз як маротиба амалиёташ бобарор меомад, дар он сурат аз вай на пайу на ҳайдарро ёфтан мумкин мебуд. Ба сифати «бомба» ў соати кўҳнаро истифода бурдааст.

Ҳамин тавр, профессор ба даст афтод. Вале ба ў ҷазои сахт надоданд. Ў алҳол ҷазои маъмуриро аз сар мегузаронад ва раҳмдилон маблағи зарари расондаи ўро мепардозанд.

Чашмгуруснагӣ ба сараш расид

Сад сол муқаддам миллионери амрикоӣ Чек Гарднер васият карда буд, ки ҳамсараш баробари вазни ҳарсолааш соҳиби тангаҳои тиллоӣ мегардад. Ин хабарро ба миссис Гарднер дертар расонданд.

Хулқу хўи хонум тағйир ёфт. Соли аввали баъди вафоти шавҳараш 80 килограмм зеру зевар гирифт. Вале ин ўро хотирҷамъ карда наметавнист. Аз паи зиёд кардани вазни худ гашт. Соли дуюм вазнаш ба 94 килограмм ва соли сеюм ба 107 килограмм рост омад. Вале барои маротибаи чорум баҳраманд гардидан аз молу мулки аз шавҳараш меросмонда муяссар нагардид. Чунки вафот кард. Охир фарбеҳиро гўсфанд мебардорад гуфтагӣ мақол беҳуда гуфта нашудааст. Яъне чашмгуруснагии бева сарашро хўрд.

Бо роҳи фиреб

Павели 16-сола фарзанди арҷманди тадбиргарони обрўманди шаҳри Камчатка буд. Мудом аз ҳамсолон фарқ карда меистод ва бештар маблағро сарф мекард. Волидон аз он ба дод омада буданд. Ба Павел 300 доллар лозим шуд. Аён буд, ки онро аз волидон гирифтан душвор. Аз ин рў ў роҳи фиребро пеш гирифта, ба ин кор ҳамсинфонашро ҷалб сохт.

Ҷавоне тавассути телефони мобилӣ аввал ба падар ва баъд ба модари Павел дар бобати ба милиса афтодани ў хабар дод. Дар айни замон боз хабар дод, ки рафиқони онҳо ба шўъбаи милиса хабар додаанд, ки ба бинои онҳо бомба гузошта шудааст ва аз ҳамин сабаб онҳо безобитаанду ҳамаро дар берун нигоҳ медоранд ва ҳоҷат ба он ҷо рафтан ҳам нест.

Волидон тавассути шиносҳои худ дуруст буданиии ин хабарҳоро дониста гирифтанд ва боз бесаброна телефони аз номи фарзандашон мешударо мунтазир шуданд. Ниҳоят занг баланд шуд ва ў таклиф пеш гузошт, ки барои халос қардани Павел 300 доллар лозим аст.

Волидон 300 долларро ба ў доданд ва ҳамроҳ ба шўъбаи милиса омаданд. Он ҷавон ба бинои миршабхона ворид гардида, хабар дод, ки хавотир накашанд, баъди як соат Павелро худаш ба маъвояш бурда мемонад.

Волидон баргашта омада, ҳангу манг шуда монданд. Зеро дар даромадгоҳи хона писарашон Павел тамоми воқеаи рухдодаро бо як ҳисси аҷиб нақл мекард ва волидони худро дар соддалавҳӣ айбдор меҳисобид. Волидон пай бурданд, ки ин воқеа боз як «қасосгирии» фарзандашон аз онҳо мебошад.

Овози тоҷик

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.
Тожик тилида нашр этилади.

Сармуҳаррир Эсон Турдиқулов.

Рўзнома ҳафтае ду маротиба: рўзҳои чоршанбе ва шанбе мебарояд.

Рўзнома дар компутерхонаи идора чинда, саҳифабанд гардид.

Ҳаҷми насри бадеӣ, очерку мақола аз 5 саҳифаи чопи ду интервалӣ ва шеър аз 50 мисраъ зиёд бошад, идора қабул намекунад. Рўзнома ба мактубҳои интишорнашуда ҷавоб намегардонад.

Рўзнома дар Кумитаи давлатии матбуоти Ўзбекистон номнавис гардидааст. Тартиби номнависшуда № 16. Г - 53.
Теъдоди чоп 2700.

Ҳисоби сурати мо дар бонк: Ҳ/С 20212000800101767001, МФО 00423. Шўъбаи Меҳнати ЖСБ дар шаҳри Тошканд.

Муҳаррири навбатдор: **Б.ТЎЙНАЗАРОВ.**
Мусаҳҳеҳон: БОБОҶОНОВА Ф. ФАЁЗОВА Т.
Саҳифабанд: Г. Раҳимова.

Нишонии мо:
700047 ш.Тошканд, кўчаи Матбуотчилар, 32.
Телефонҳо: қабулгоҳ 133 - 82 - 83; шўъбаи мактубҳо ва корҳои оммавӣ 136 - 57 - 28.
Индекси обуна 170.
Матбааи табъу нашри Ширкати саҳҳомии «Шарқ», нишонии корхона: кўчаи Буюк Турон, хонаи 41.